

Nota van Beantwoording zienswijzen RES Herijking en planMER

(Definitieve versie 6 mei 2025)

Wat staat in deze nota van beantwoording

Deze Nota van Beantwoording gaat over de zienswijzen die zijn ingediend op de concept RES Herijking regio Utrecht en het onderliggende concept planMER RES Herijking regio Utrecht. De Herijking en het planMER zijn door alle deelnemende gemeenten en de provincie Utrecht 6 weken ter inzage gelegd in de periode 13 februari tot en met 19 april. In totaal zijn 51 zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen worden in deze Nota van Beantwoording beantwoord.

Wat gebeurt met de zienswijzen in de besluitvorming

De inbreng vanuit de zienswijzen wordt gebruikt om tot een definitief voorstel te komen. Daarbij worden ook het advies van de Commissie voor de MER en wensen en bedenkingen van gemeenten meegenomen. Voor het zomerreces wordt een definitief voorstel ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden, provinciale staten en algemeen besturen van de waterschappen.

Deze Nota van Beantwoording is op 24 april 2024 vastgesteld door Stuurgroep RES.

Wat is de RES Herijking

In de RES Herijking staan de doelstelling en stand van zaken van de realisatie van de elektriciteits- en warmtetransitie in de RES-regio Utrecht. De RES Herijking gaat ook in op de werkwijze en de samenwerking binnen de RES-regio.

De RES-regio Utrecht is een samenwerkingsverband van 16 Utrechtse gemeenten (Bunnik, De Bilt, Houten, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Utrecht, De Ronde Venen, Zeist, Woerden, Wijk bij Duurstede, Nieuwegein, IJsselstein, Montfoort, Oudewater, Lopik en Vijfheerenlanden), de provincie Utrecht, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterschap Rivierenland en waterschap Vallei en Veluwe en netbeheerder Stedin.

Leeswijzer

De ingediende zienswijzen zijn per onderwerp en/of per zoekgebied samengevat. Voor de leesbaarheid zijn hier niet alle ingebrachte punten opgenomen maar een hoofdlijn. Per onderwerp of zoekgebied worden de zienswijzen beantwoord en wordt een conclusie gegeven hoe met de zienswijze wordt omgegaan. Bij de verschillende zienswijzen wordt met een nummer aangegeven wie de zienswijze heeft ingediend. Als de zienswijze namens een organisatie is ingediend wordt ook de naam van de organisatie genoemd. Om privacy redenen wordt bij inwoners alleen een nummer vermeld. Alle indieners van een zienswijze krijgen deze Nota van Beantwoording toegestuurd waarbij ook wordt aangegeven onder welk nummer hun zienswijze is vermeld.

In hoofdstuk 1 staan de zienswijzen met een meer algemene strekking over de RES Herijking en/of gericht op de regio als geheel. Hoofdstuk 2 gaat in op zienswijzen over een specifieke zoekgebieden. In hoofdstuk 3, tot slot, zijn de zienswijzen vanuit gemeenten weergegeven.

Inhoudsopgave

1	Algemeen	4
1.1	Mandaat RES-regio's	4
1.2	Opwekambitie regio Utrecht in relatie tot landelijke RES-doel.....	4
1.3	Is er verschil in het RES-doel tussen de regio Utrecht en de provincie Utrecht.....	5
1.4	Doelstellingen energie- en klimaat nog niet is alle gemeenten vastgesteld.....	5
1.5	RES Herijking pas vaststellen als alle rollen en verantwoordelijkheden bekend zijn	6
1.6	Waarom zijn in RES Herijking geen scenario's na 2030 onderzocht	6
1.7	Er wordt onvoldoende gekeken naar energiebesparing	6
1.8	Is netcongestie oplosbaar met slimme oplossingen.....	7
1.9	Er wordt onvoldoende rekening gehouden met staat elektriciteitsnet	8
1.10	Welke rol speelt de RES in bij elkaar brengen opwek en verbruik en meer balans in mix zon en wind	8
1.11	Het waait niet altijd en de zon schijnt niet altijd, integrale aanpak opwek en warmtetransitie	8
1.12	Gezondheidseffecten geluid	9
1.13	Er is onvoldoende rekening gehouden met totale milieu-/sociale impact windenergie	10
1.14	Bijdrage groen gas aan regionale energietransitie	10
1.15	Verschil ambitie en technisch potentieel zon-zoekgebieden.....	11
1.16	Welke conclusies worden getrokken o.b.v. effectbeoordeling planMER.....	12
1.17	Onjuiste keuze zoekgebieden en weging van de criteria in PlanMER	12
1.18	Extensiever inrichten zonnevelden.....	14
1.19	Beoordeel effect op landbouwkundige structuur en agriPV.....	14
1.20	Geen zonneweides op landbouwgrond.....	15
1.21	Benut mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik	15
1.22	Zonnevelden en windturbines langs netwerken van Rijkswaterstaat.....	16
1.23	Benut geothermie om stroom op te wekken	16
1.24	Wat is rol U16 bij batterijopslag.....	17
1.25	Betrek inwoners bij de RES keuzes.....	17
1.26	Beschouw energiecoöperaties ook als (markt)partijen	18
1.27	Geeft warmte-initiatieven / coöperaties een rol de warmtetransitie	18
1.28	Wat wordt bedoeld met maatschappelijke business case en publieke deelname	19
1.29	Maatschappelijke (meer)kosten zonnevelden.....	19
1.30	Financiële haalbaarheid zonnevelden.....	20
1.31	Waardevermindering vastgoed door windprojecten	20
1.32	Lokaal eigenaarschap	21
1.33	Handelwijze provincie en onafhankelijkheid van de onderliggende onderzoeken	21
2	Specifieke locaties.....	22

2.1	De Bilt – Windzoekgebied 67 en enkele zoekgebieden zon	22
2.2	Groene Hart – heroverweeg zoekgebieden en bescherm ecologie en landschap	22
2.3	De Ronde Venen – schrap zon in weidevogelkerngebieden een heroverwegen het zonbeleid.....	23
2.4	Oudewater – windlocatie 7	24
2.5	Oudewater – Montfoort, wind zoekgebied 8.....	24
2.6	Stichtse Vecht - Wind zoekgebied 43	25
2.7	Utrecht – Windlocatie Lage Weide in relatie tot gezondheid	27
2.8	Vijfheerenlanden - wind zoekgebied 59.....	29
2.9	Vijfheerenlanden – locatie 48.....	31
2.10	Woerden – zonzoekgebied 69 (OER A12).....	31
2.11	Zeist - zoekgebied Zeist	32
3	Zienswijzen vanuit gemeenten.....	33
3.1	Gemeente Lopik.....	33
3.2	Gemeente Oudewater	33
3.3	Gemeente Stichtse Vecht.....	33
3.4	Gemeente Utrechtse Heuvelrug.....	34

1 Algemeen

1.1 Mandaat RES-regio's

(zienswijze 1)

Indiener geeft aan dat met de aangenomen motie Erkens het mandaat van de RES-regio's in 2030 verloopt en de doelen van de RES-regio's dan ook zijn behaald. Om die reden hoeft de RES niet herijkt te worden.

Beantwoording

De RES Herijking is o.a. gericht op het realiseren van de opwekambitie van 1,8 TWh in 2030. In de regio Utrecht werken we hard aan het realiseren van die ambitie en de komende jaren moeten we nog grote stappen nemen om de doelen te halen. De samenwerking in de RES-regio en de RES Herijking helpen hier in belangrijke mate bij. Deze samenwerking zetten wij als regio voort, in ieder geval tot 2030.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.2 Opwekambitie regio Utrecht in relatie tot landelijke RES-doel

(zienswijzen 36 Buren van Rijenburg en Reijerscop, 44)

Indiener geeft aan dat het PBL RES-monitorrapport in december 2024 concludeert dat de verwachte opbrengst van wind- en zonne-energie (gerealiseerd en pijplijn) in 2030 tussen 36 en 42 TWh is. Vanaf begin is er sprake van een gezamenlijk RES-bod van alle regio's van 52 TWh. Een overaanbod van 50% t.o.v het doel van 35 TWh uit het Klimaatakkoord. Indiener stelt dat in de RES Herijking niet duidelijk en eerlijk gecommuniceerd wordt over de regionale ambitie van 1,8 TWh, omdat wordt gedaan alsof alleen met 1,8 TWh het klimaatdoel kan worden gehaald. De realisatie in de regio Utrecht komt ongeveer overeen met de landelijke trend, waarbij de realisatie in 2030 ongeveer een derde onder het aanbod ligt maar de landelijke doelen wel worden gehaald.

Indiener stelt dat de RES Herijking te veel is gericht op de doelstelling van de eigen regio, terwijl deze regio zeer dichtbevolkt is. Daarom moet de RES kijken naar mogelijkheden buiten de grenzen van de regio om in andere regio's/provincies, de Noordzee of het buitenland de doelstelling te realiseren.

De RES Herijking stelt dat de Provincie Utrecht de ambitie heeft voor een energieneutraal gebouwde omgeving in 2050. Ook diverse gemeenten spreken over langere termijn doelen zoals klimaatneutraal of energieneutraal in 2040 of 2050. Dergelijke regiedoelstellingen zijn onzin. Deze "lokale doelen" sluiten niet aan op landelijke doelen en worden ook niet landelijk gemonitord.

Indiener vindt het een verkeerde voorstelling van zaken dat de RES Herijking stelt: "Voor een (bijna) energie neutrale energievoorziening is dan ook tot drie keer zoveel duurzame energie opwek nodig in de regio Utrecht". Indiener geeft aan dat niet alle duurzame energie opgewekt hoeft te worden in provinciale of lokale buurtschappen. Het landelijk beleid is dat er heel veel meer wind op zee wordt gerealiseerd. In totaal 8,5 keer zoveel als de 35 TWh doelstelling voor 2030 op zon en wind op land! Daarnaast moet voor de langere termijn ook rekening gehouden worden met nieuwe kerncentrales (3,5 tot 7 gigawatt).

Indiener stelt dat lokaal draagvlak een voorwaarde is voor de RES. Dat strookt niet met het feit dat de provincie windturbines oplegt aan drie gemeenten die zelf een voorkeur hebben voor zonne-energie omdat de energiedoelen niet zouden worden gehaald. De doelen worden wel gehaald en er is een keuze tussen zon en wind. Indieners stellen dat in de RES Herijking te veel nadruk ligt op de windenergie en dat de Provincie Utrecht aangeeft dat er extra windturbines moeten komen, omdat het netwerk het aanbod van de toegenomen zonne-energie niet aan kan. Indiener stelt dat dit een oneigenlijk argument is. Dat er zonalternatieven zijn voor wind en dat voor een effectieve opwek van duurzame energie altijd eerst uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk noodzaak is.

Beantwoording

In het Klimaatakkoord is vanaf het begin af aan het uitgangspunt dat de meeste opwek wordt gerealiseerd met wind op zee. Vanwege de vele gebruiksfuncties op zee is de ruimte niet oneindig. Daarom is daarnaast ook opwek op land nodig. Opwek op land zorgt er ook voor dat vraag en aanbod dicht bij elkaar komen waarmee het energienet efficiënter kan worden ingericht.

In het Klimaatakkoord is 35 TWh voor opwek op land in 2030 afgesproken en is regio's gevraagd een eigen bod te doen. 1,8 TWh in 2030 is de gezamenlijke opwekambitie van de deelnemende gemeenten en de provincie in de RES-regio Utrecht. Dat is onze bijdrage met zon- en windprojecten aan de landelijke opgave van 35 TWh en is ook een uitwerking van de eigen klimaatambities van de gemeenten en provincie (zie infographic in hoofdstuk 'Overview' voor ambitie per deelnemer).

1,8 TWh in 2030 is een tussenstap in de energietransitie waarbij wordt toegewerkt naar energieneutraal / klimaatneutraal in 2050. Dit is in lijn met de Klimaatwet. De verschillende RES-deelnemers bepalen hun eigen pad naar deze doelstelling en hebben eigen klimaatambities vastgesteld waarbij de periode waarin zij energie- / klimaatneutraal willen zijn varieert van 2030 tot 2050. In de mix aan maatregelen die hiervoor nodig is blijft lokaal opwekken van elektriciteit een belangrijke component. Voor het behalen van de klimaatambities, maar zeker ook voor de energievoorziening die nieuwe woon- en werkgebieden mogelijk maakt.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.3 Is er verschil in het RES-doel tussen de regio Utrecht en de provincie Utrecht

(zienswijze 40)

Indiener merkt op dat de opwekambitie in de RES Herijking 1,8 TWh in 2030 bedraagt. In het hoofdstuk Grootchalige opwek staat een verwijzing naar een Statenbrief. Daarin staat dat de RES-doelstelling 2,4 TWh is. Dit roept vragen op en wat is de feitelijke onderbouwing?

Beantwoording

De opwekambitie in de RES regio Utrecht bedraagt 1,8 TWh. Binnen de provincie liggen ook twee andere RES-regio's (Amersfoort en Foodvalley). De RES-doelstelling binnen de provincie Utrecht van deze de 3 regio's samen bedraagt 2,4 TWh.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.4 Doelstellingen energie- en klimaat nog niet is alle gemeenten vastgesteld

(zienswijze 40)

Indiener constateert dat de doelstellingen inzake energie- en klimaatneutraliteit nog niet voor alle gemeentes is vastgesteld. Dit impliceert dat RES Herijking niet volledig is. Indiener is van mening dat bij onvolledigheid de Herijking niet in werking kan treden. Immers, op dit moment is het niet mogelijk om het document volledig te kunnen beoordelen.

Beantwoording

De RES Herijking bevat concrete doelstellingen voor 2030 en de RES Herijking is gericht op het realiseren van deze doelstelling. Tevens is benoemd dat in de komende periode verkenningen worden uitgevoerd zodat in een volgende RES Herijking concrete doelstellingen voor na 2030 kunnen worden geformuleerd.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.5 RES Herijking pas vaststellen als alle rollen en verantwoordelijkheden bekend zijn

(zienswijze 40)

De rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van het energiesysteem zijn nog niet bekend. Naar het oordeel van de indiener, is het, voor een goede beoordeling van RES Herijking, van belang dat deze rollen en verantwoordelijkheden duidelijk en eenduidig in de RES Herijking zijn opgenomen. Immers, aan dit document is een juridische grondslag toe te kennen.

Beantwoording

Binnen de RES-samenwerking in de regio Utrecht zijn de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk. Waar in de RES Herijking op gedoeld wordt is dat momenteel wordt gekeken of en hoe interbestuurlijke samenwerking op alle niveaus (rijk, provincie, regio, gemeente) anders kan worden vormgegeven. Dit past bij een dynamiek die hoort bij de energietransitie.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.6 Waarom zijn in RES Herijking geen scenario's na 2030 onderzocht

(zienswijzen 18, 44, 48)

Indieners hadden verwacht dat in de RES Herijking ook mogelijke scenario's na 2030 waren beschouwd. Integrale scenario's waarbij breed gekeken wordt naar klimaat- en energieneutraal (incl o.a. energiebesparen, netcongestie, warmtenetten, waterstof, Small Modular Reactors, elektrificeren mobiliteit, opslag). En waarbij ook rekening wordt gehouden met andere opgaven (wonen, werken, transitie landbouw, biodiversiteit etc). Deze scenario's helpen om tot meer integrale oplossingen te komen en dus ook tot meer integrale keuzen.

Beantwoording

De RES Herijking focust op het realiseren van de opwekambitie van 1,8 TWh in 2030 en het maken van stappen in de warmtetransitie. Als doorkijk naar de toekomst is er aandacht voor opwek en duurzame warmte als onderdeel van het totale energiesysteem van de toekomst en de relatie met ruimtelijke ontwikkelingen (o.a. nieuwe woon- en werklocaties) en andere maatschappelijke opgaven. Als onderdeel van de RES Herijking worden in de RES-samenwerking subregionale scenario's uitgewerkt voor de (middel)lange termijn die inzicht geven in de samenhang van de energievraag van ruimtelijke ontwikkelingen met mogelijkheden voor elektriciteitsopwekking en de toepassing van slimme netbewuste oplossingen (koppelen vraag en aanbod, opslag, omzetting en warmtevoorziening). In de volgende RES (2029) nemen we op wat we gezamenlijk willen bereiken en wat daarvoor nodig is.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.7 Er wordt onvoldoende gekeken naar energiebesparing

(zienswijzen 44, 45, 48)

Indieners geven aan dat de focus in de RES Herijking vooral gericht is op grootschalige opwek, energiebesparende maatregelen voor inwoners en bedrijven zijn onderbelicht. Waar het wel gaat over energiebesparing is het weinig concreet en worden geen doelstellingen geformuleerd. Minder verbruik van energie (ook elektra) in met name de winter, kan een enorme bijdrage geven aan het verminderen van de CO₂ uitstoot. De RES-regio kan zich meer richten op het benaderen van inwoners en bedrijven en deze

stimuleren om energie te besparen in de breedste zin. Indiener roept op te zorgen voor betrokkenheid van inwoners en bedrijven op energiebesparing en een doelstelling voor energiebesparing te stellen en het resultaat te meten.

Beantwoording

Wij zijn het met indiener eens dat de energiebesparing/efficiënt met energie omgaan en ook de gedragscomponent die hier bij hoort een belangrijk onderdeel is van de totale energietransitie. De regionale samenwerking in de RES is primair gericht op het grootschalige opwek en de warmtetransitie. Dat is ook de opdracht voor de RES vanuit het Klimaatakkoord. In de RES Herijking wordt wel de link gelegd met het totale energiesysteem en met ruimtelijke ontwikkelingen.

In de Energievisie (provincie Utrecht), de warmteprogramma's (alle gemeenten) en diverse andere beleidsplannen wordt nadrukkelijk ingegaan op energiebesparing. Dit wordt ook ondersteund met subsidie- en financieringsregelingen en een ondersteuningsstructuur met energieloketten en energicoaches.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.8 Is netcongestie oplosbaar met slimme oplossingen

(zienswijze 40)

Indiener spreekt twijfels uit over de in de RES Herijking beschreven situatie rondom congestie op invoeding en afname en dat daarmee de ontwikkelruimte in de regio onder druk staat tot 2029. Ook wordt in twijfel getrokken dat beschikbaarheid van elektriciteit in de toekomst niet altijd vanzelfsprekend is en dat het elektriciteitsverbruik verdrievoudigd met pieken tot 10x zo hoog. Daarbij verwijst de indiener naar opiniestukken op LinkedIn die betogen dat met meer opslag en slimme oplossingen de bestaande netcongestie grotendeels oplosbaar is. Indiener bestrijdt ook dat deze oplossingen nog volop in ontwikkeling zijn en dat het nog even duurt voordat deze grootschalig zullen worden toegepast, zoals in de RES Herijking is vermeld. Indiener is van mening dat in de RES Herijking onvoldoende rekening is gehouden met deze informatie.

Beantwoording

In de RES Herijking is nadrukkelijk de link gelegd naar het totale energiesysteem. Ook wordt in de RES Herijking betoogd dat voor een integrale benadering van het energiesysteem (van de toekomst), slim afstemmen van vraag en aanbod van energie, uitwisseling, opslag en omzetting van energie belangrijk zijn. De slimme oplossingen in de genoemde opinieartikelen zijn in een experimenteel stadium en zullen naar verwachting in de toekomst een belangrijke rol gaan spelen. Dat laat onverlet dat de capaciteit van het huidige elektriciteitsnet moet worden uitgebreid om goed om te kunnen gaan met het aanbod van duurzame energie en de energievraag.

In de praktijk wordt nu op beperkte schaal ervaring opgedaan met innovatieve. Hiermee ontstaat een beter beeld welke ontwikkeling (technisch, organisatorisch, juridisch en financieel) nog nodig is voordat de deze innovaties op grote schaal kunnen worden toegepast. Op dit moment zijn deze innovaties nog niet/beperkt marktrijp. Binnen de RES-samenwerking wordt actief gezocht naar mogelijkheden om aan te sluiten bij de lopende innovaties.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.9 Er wordt onvoldoende rekening gehouden met staat elektriciteitsnet

(zienswijze 40)

Indiener geeft aan dat de bestaande elektrische infrastructuur sterk verouderd en dat dat de nodige consequenties heeft voor het huidige en toekomstige elektriciteitsnet. Indiener geeft aan dat dit in de RES Herijking op geen enkele wijze wordt meegenomen en dat de RES Herijking daarop moet worden aangepast.

Antwoord

In de Hoofdstuk 2 van de RES Herijking en bij de hoofdstukken warmtetransitie, grootschalige opwek en zon op objecten is de noodzaak voor aanpassing van het energiesysteem en ook het elektriciteitsnet meermaals specifiek benoemd. De landelijke en regionale netbeheerders werken hier ook hard aan. En daarvoor wordt regionaal samengewerkt binnen de PMIEK (provinciale meerjareninvesteringsprogramma energie en klimaat). Dit programma staat naast de RES en is daar geen onderdeel van.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.10 Welke rol speelt de RES in bij elkaar brengen opwek en verbruik en meer balans in mix zon en wind

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

De RES Herijking geeft aan dat in het energiesysteem meer opwek nabij verbruik belangrijk is evenals een evenwichtige mix tussen zon- en windenergie. Indiener is het daar helemaal mee eens, maar mist een visie op de rol die de regio kan spelen om opwek en verbruik bij elkaar te brengen en om meer balans te krijgen in de mix van zon en wind. Indiener ziet geen impact van deze constatering op de keuze voor zoekgebieden en adviseert daarom in 'Inzet komende periode' een onderzoekslijn 'Optimaliseren zoekgebieden' op te nemen waarin opwek en verbruik wél nader tot elkaar komen, zowel in tijd als in ruimte.

Beantwoording

De RES Herijking zet in op het realiseren van de bestaande zoekgebieden om de opwekambitie van 1,8 TWh te halen. Deze zoekgebieden zijn kansrijk, lijken aansluitbaar en in potentie voor 2030 te realiseren. Deze zoekgebieden worden niet heroverwogen.

Parallel daaraan worden subregionale scenario's uitgewerkt voor de (middel)lange termijn die inzicht geven in de samenhang van de energievraag van ruimtelijke ontwikkelingen met mogelijkheden voor elektriciteitsopwekking. Dit is als onderzoekslijn in de RES Herijking opgenomen. In de volgende RES (2029) nemen we op wat we gezamenlijk willen en wat daarvoor nodig is.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.11 Het waait niet altijd en de zon schijnt niet altijd, integrale aanpak opwek en warmtetransitie

(zienwijze 50)

Indiener is van mening dat in RES Herijking onvoldoende aandacht is voor seizoensopslag van energie. Elektriciteit is nog moeilijk voor langere tijd op te slaan. Het is wel mogelijk er water mee te verwarmen en dit op te slaan in de bodem (bijvoorbeeld met een collectief WKO-systeem). Deze warmte kan in de winter via een warmtenet worden ingezet voor de verwarming van woningen of bedrijfsgebouwen. Door de energiebron in de buurt van het WKO-systeem te plaatsen (bijvoorbeeld een zonnenveld in de buurt van een woonkern of een windturbine op een bedrijventerrein) wordt tegelijk het probleem van netcongestie aangepakt. De opgewekte en afgenomen energie hoeft dan immers niet meer via het nationale elektriciteitsnetwerk te worden gedistribueerd.

Beantwoording

Regionale samenwerking in de warmtetransitie is een van de actielijnen van de RES Herijking. Bij het opstellen van de warmteprogramma's per gemeente is het zoeken naar mogelijkheden van collectieve warmteoplossingen een belangrijk aandachtspunt. Dit is een netbewuste efficiënte warmteoplossing die inderdaad ook bijdraagt aan het ontlasten van het elektriciteitsnet (ten opzichte van individuele oplossingen). Een duurzame lokale warmtebron (zoals bodem, water, lucht) en opslag van warmte (WKO) zijn daarbij belangrijke elementen. Beschikbaarheid van stroom en (lokale) elektriciteitsbronnen zijn onderdeel van de concrete uitwerking van warmteprojecten.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.12 Gezondheidseffecten geluid

(zienswijzen 2, 17, 24, 26, 28, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50)

Indieners geven aan dat het nodig is te wachten op het gezondheidsonderzoek van het RIVM en nieuwe geluidnormen vóór de uitvoering van het planMER omdat windturbines geluid produceren dat hinderlijk kan zijn voor omwonenden en passanten. Ook geven zij aan dat er in het planMER geen specifiek onderzoek naar geluid heeft plaatsgevonden. Het geluid varieert volgens indieners in intensiteit en frequentie, wat het storender maakt dan ander omgevingsgeluid. Indieners geven aan dat blootstelling aan windturbinegeluid kan leiden tot slaapverstoring, stress en mogelijk gezondheidsproblemen op de lange termijn, zoals hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten. Er wordt aan verschillende onderzoeken over (windturbine)geluid en gezondheid gerefereerd. Indieners roepen op om rekening te houden met de gezondheidsrisico's en het welzijn van omwonenden bij het implementeren van windturbineprojecten. Sommige indieners benoemen ook Laagfrequent/infrasoon geluid. Zij uiten hun zorgen dat laagfrequent geluid gezondheidsklachten kan veroorzaken. Gesteld wordt dat laagfrequent geluid constant overlast veroorzaakt en verder draagt, maar dat dit niet wordt meegenomen in het planMER. Er wordt gevraagd waarom dit niet als apart beoordelingscriterium wordt gebruikt.

Beantwoording

Uit onderzoek van het RIVM blijkt inderdaad dat sprake is van een indirecte relatie tussen geluid en gezondheid. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het op 29-10-2020 verschenen rapport 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update'(rivm.nl). Hierin is de tussen 2017 en 2020 verschenen literatuur over het effect van geluid van windturbines op de gezondheid van omwonenden door het RIVM op een rij gezet. Uit de literatuurstudie blijkt dat hinder optreedt als gevolg van geluid: hoe sterker het geluid (in dB) van windturbines, hoe groter de hinder ervan. In het geval van stress naar aanleiding van hinder kan er sprake zijn van effecten op de gezondheid, over de symptomen van stress is reeds veel bekend.

De resultaten van het in 2020 verschenen RIVM-rapport onderbouwen de eerdere conclusies van een vergelijkbaar rapport van drie jaar eerder. Bij concrete windprojecten wordt voldaan aan normering waarmee inderdaad niet alle negatieve gezondheidseffecten voorkomen kunnen worden. Net zoals dat het geval is bij bijvoorbeeld de aanleg van een nieuwe weg of andere ruimtelijke ontwikkeling.

In het planMER zijn de meest actuele wetenschappelijke inzichten gebruikt. De Raad van State heeft in haar uitspraak in het beroep tegen Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding bevestigd dat een lokaal bevoegd gezag bij de voorbereiding van besluiten mag uitgaan van algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten. In het kader van het planMER is geen nieuw onderzoek verricht, er wordt gebruik gemaakt van bestaande wetenschappelijke inzichten.

Voor de wind zoekgebieden worden nog verschillende inrichtingsvarianten uitgewerkt. Bij de vergunningverlening van het uiteindelijke inrichtingsontwerp (en de onderliggende verdiepende

onderzoeken) zijn naar alle waarschijnlijkheid ook de nieuwe Rijksnormen voor windturbines vastgesteld en kan daaraan getoetst worden.

Het planMER heeft als doel locaties met elkaar te vergelijken en er worden geen geluidsberekeningen uitgevoerd, ook niet voor laagfrequent geluid. Geluid van windturbines bestaat uit een spectrum van hoge en lage frequenties. Vrijwel alle geluidsbronnen produceren een mengsel van gewoon geluid (boven 100/125 Hz), laagfrequent geluid (20-100/125 Hz) en infrason geluid (< 20 Hz). Hierin wijkt het geluid van windturbines niet noemenswaardig af van andere bronnen, zoals bijvoorbeeld transportgeluid. Uit diverse onderzoeken (o.a. factsheet RIVM: Gezondheidseffecten windturbinegeluid) blijkt wel dat windturbinegeluid verschilt van overige constante bronnen van geluid omdat het aerodynamische geluid een ritmisch karakter heeft. Dit wordt ook wel amplitudemodulatie genoemd. Dat kenmerk maakt geluid van windturbines vermoedelijk hinderlijker dan geluid van overige omgevingsbronnen hetgeen in de voorheen geldende geluidnorm tot uitdrukking kwam in de hoogte van het toelaatbare geluidniveau, de grenswaarden 47 dB Lden den 41 dB Lnight. Windturbines produceren echter niet meer laagfrequent geluid en infrageluid dan andere geluidsbronnen: een drukke weg die op een woning 55 dB Lden veroorzaakt, bevat meer laagfrequent geluid dan een windturbine bij 40 dB Lden. Voor windturbinegeluid geldt bij toetsing aan de geluidnorm geen toeslag voor tonaliteit. Er is geen indicatie dat het laagfrequente deel van het geluid andere effecten heeft op omwonenden dan 'gewoon' geluid, noch dat infrason geluid onder de hoorbaarheidsgrens enig effect kan hebben.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.13 Er is onvoldoende rekening gehouden met totale milieu-/sociale impact windenergie

(zienwijzen 44, 48)

Indieners zijn van mening dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar ecologische, milieutechnische en sociale voetafdruk van windmolens, waarbij een ketenbenadering wordt gedaan. Dus inclusief fabricage, het vervoer, de aanbouw, het gebruik en de ontmanteling van de windmolens.

Beantwoording

Indiener heeft gelijk dat voor het bouwen, gebruiken en weer afbreken van windturbines grondstoffen nodig zijn, CO₂ -wordt geproduceerd. Ook is een beperkt aantal onderdelen van windturbines in potentie verontreinigend en/of zijn werkomstandigheden bij het winnen van enkele grondstoffen een aandachtspunt. Windturbines zijn voor 90% recyclebaar. In de gehele levenscyclus is de CO₂ uitstoot van een windturbine ruim 30 keer lager dan van fossiele energiebronnen. En binnen een jaar heeft een windmolen meer energie opgewekt dan hij heeft gekost.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking en of het planMER aan te passen.

1.14 Bijdrage groen gas aan regionale energietransitie

(zienswijze 51)

Indiener is van mening dat slechts beperkte aandacht is besteed aan de waardevolle bijdrage die groen gas uit o.a. mest- en co-vergisting kan leveren aan de regionale energietransitie. Bovendien stelt de RES Herijking regio Utrecht ten onrechte dat de mogelijkheden voor de productie van groen gas door o.a. ruimtelijke en milieubeperkingen, netcongestie en schaalbaarheid beperkt zouden zijn. Mest- en covergisting zijn doorontwikkelde en marktrijpe technieken die breed toepasbaar zijn, ook in combinatie met riool- en afvalwaterzuivering. Als duurzame energiebron kunnen mestvergisting (ook in combinatie met covergisting)

en groen gas een significante bijdrage leveren aan de regionale energietransitie, de verduurzaming van de landbouw en de doelstellingen voor natuurherstel. De regio Utrecht (vooral het Groene Hart) is kansrijk voor mestvergisting door het grote aantal melkveehouderijen. Door middel van samenwerking in energiecoöperaties of agrarische collectieven is opschaling en clustering van mestvergisting met regionale hubs goed realiseerbaar.

Beantwoording

Wij zijn het met indiener eens dat de techniek voor vergisting en voor het opwaarderen van biogas naar groengas bewezen technieken zijn. In de praktijk blijkt ook dat productie, distributie en gebruik van groengas nog maar beperkt van de grond komt. Dit hangt samen met de complexe samenwerking in de keten, noodzakelijke volumes, gegarandeerde beschikbaarheid van groengas en onzekerheden in de business case. Tot nu toe wordt groen gas vooral gebruikt voor bijmenging in het aardgasnetwerk waar het geen rol speelt in de regionale energietransitie.

Op regionale schaal is de bijdrage van groengas beperkt. Op lokale schaal kan groen gas in specifieke gevallen mogelijk een rol spelen de toepassing in de warmtetransitie door het als duurzame warmtebron in te zetten voor een collectief warmtesysteem. We zien wel mogelijkheden voor het inzetten van groen gas als voorziening voor de piek warmtevraag in de winter bij collectieve warmtesystemen. De ontwikkelingen op het gebied van groen gas worden in de RES-samenwerking gevolgd.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.15 Verskil ambitie en technisch potentieel zon-zoekgebieden

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

Volgens het planMER, hoofdstuk Beschouwing per gemeente, paragraaf Regionale Beschouwing, is in de gemeenten Bunnik, Lopik, Nieuwegein, Utrecht en Zeist de ambitie van de gemeente (veel) groter dan het technisch potentieel in de zon-zoekgebieden. Indiener mist hierbij een reflectie van de RES U16 op dit gegeven: wat zijn de reacties hierop van de gemeenten en hoe gaat de U16 hiermee om?

Beantwoording

In de genoemde beschouwing in het planMER wordt een vergelijking gemaakt tussen de maximale beleidspotentie voor de verschillende zoekgebieden en de maximale technische potentie vanuit de beoordeling in het MER. Per gemeente wordt vervolgens een beschouwing gemaakt in hoeverre de afgesproken bijdrage aan de opwekambitie van 1,8 TWh technisch haalbaar is in de onderzochte zoekgebieden.

Dat geeft een beeld waarbij Bunnik inmiddels meer dan de afgesproken bijdrage heeft gerealiseerd. In Utrecht en Nieuwegein kunnen (delen van) zoekgebieden niet worden benut omdat deze in Hollandse Waterliniegebied liggen. Deze gemeenten zijn opzoek gegaan naar aanvullende zoekgebieden om hun bijdrage in te kunnen vullen. Voor Zeist is geconstateerd dat door technische belemmering (zoals natuurgebieden) de afgesproken bijdrage redelijkerwijs niet haalbaar is. Dat heeft ertoe geleid dat de bijdrage van Zeist in de RES Herijking naar beneden is bijgesteld t.o.v. de bijdrage in de RES 1.0.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.16 Welke conclusies worden getrokken o.b.v. effectbeoordeling planMER

(zienwijze 18)

Voor indiener is niet duidelijk welke conclusies op basis van het planMER m.b.t. de per zoekgebied gegeven effectenscores kunnen worden getrokken, dus wanneer een locatie nu wel of niet geschikt/kansrijk worden geacht. Dat wordt overgelaten aan afzonderlijke gemeenten. Dat is afhankelijk van de gewichten die zij aan een bepaald belang toekennen, maar daarmee is nog niet gezegd of een bepaald initiatief uiteindelijk al dan niet de wettelijke toets kan doorstaan.

Beantwoording

In het planMER zijn zoekgebieden beoordeeld die door gemeenten zijn aangedragen aangevuld met kansrijke gebieden voor windenergie vanuit een provinciale analyse. Alle zoekgebieden zijn op de verschillende milieuaspecten beoordeeld. Dat is gebeurd op een regionaal schaalniveau. Een precieze locatie en inrichting op projectniveau is voor de meeste zoekgebieden nog niet bekend. De beoordeling in dit regionale planMER dient vooral om de zoekgebieden met elkaar te vergelijken. De precieze invulling van elk zoekgebied, en het gevolg daarvan voor de milieueffecten, hoort bij locatiespecifiek vervolgonderzoek, bijvoorbeeld in het kader van de vergunningenprocedure.

De effectbeoordeling geeft voor de zoekgebieden weer welke specifieke aandachtspunten er zijn bij de verdere uitwerking en besluitvorming. Het planMER geeft geen gewichten aan de verschillende aspecten en maakt geen keuzes.

De integrale afweging op projectniveau vindt per gemeente plaats bij de vergunningverlening. Bij enkele windprojecten ligt de afweging en de vergunningverlening bij de provincie. De daarvoor benodigde verdiepende onderzoeken, bijvoorbeeld ten aanzien van geluid, slagschaduw, natuur, ect, moeten gedetailleerd genoeg zijn om te kunnen toetsen aan het wettelijk kader zodat de noodzakelijke vergunningen kunnen worden verstrekt.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.17 Onjuiste keuze zoekgebieden en weging van de criteria in PlanMER

(zienswijze 44, 48)

Indieners zijn van mening dat op vijf onderwerpen een onjuiste keuze van zoekgebieden en/of weging van criteria heeft plaatsgevonden het planMER:

- De zoekgebieden in het planMER zijn heel verschillend van omvang. Grote gebieden hebben daardoor grotere kans om op basis van de gekozen criteria af te vallen dan kleinere gebieden. Er is niet voldoende onderzocht om windenergie in een deel van een groter gebied mogelijk te maken.
- De zoekgebieden voor wind zijn nagenoeg allen gebieden gelegen op het platteland. Dit is niet in lijn met het burgerforum dat stelt dat gekeken moet worden naar gebieden nabij industrie en hoofdinfrastructuur. Het is dan ook niet juist om de plaatsing van windmolens af te wentelen op het platteland. Er moet opnieuw gekeken worden naar de zoekgebieden en dan met name rondom de industriële zones in Utrecht, Nieuwegein en IJsselstein.
- De weging van de 31 criteria in PlanMER is onduidelijk en onjuist. De weging van de criteria zou in lijn moeten worden gebracht met het advies van het burgerforum. Dit betekent dat criteria met betrekking tot het aantal gevoelige objecten veel zwaarder zouden moeten meewegen dan de ecologische criteria. Dit is nu niet het geval.
- Er zijn 3 belangrijke criteria niet meegenomen in het planMER, dit zijn 1) externe veiligheid, 2) eigendomssituatie en of landeigenaren willen meewerken, 3) locatiespecifieke complexiteit voor bouw molens.
- Het criteria 'Omgevingslawaai binnen 1000m (cumulatie) in het planMER is onjuist meegenomen. Nu is het standpunt dat als er al lawaai is in de omgeving van de windmolen, dat positief is voor het plaatsen

van een windmolen. Het geluid stapelt echter, daarom zou het zo moeten zijn dat in gebieden waar er reeds veel overlast is van trein en verkeer dit negatief zou moeten werken op de keuze voor windenergie in dat gebied

Beantwoording

- Wij herkennen niet dat grote gebieden een grotere kans hebben af te vallen dan kleinere gebieden. In het planMER Windenergie van de provincie Utrecht zijn van alle gebieden de milieueffecten beoordeeld en is op basis daarvan de potentie bepaald voor het aantal mogelijke windturbines dat binnen de milieucriteria mogelijk is. Tevens bevat het planMER voor een klein aantal zoekgebieden een verfijning in de vorm van een aanpassing in de onderzoeksofstelling waarmee effecten op het thema 'Leefomgeving' kunnen worden gemitigeerd. Het betreft zoekgebieden 40, 42 en 43. Juist om een eerlijke vergelijking mogelijk te maken die minder afhangt van de totale omvang van zoekgebieden zijn sommige (kwantitatieve) beoordelingscriteria ook relatief gemaakt en dus uitgedrukt per GWh/jaar.
- Het is een onjuiste veronderstelling dat windturbines vooral op het platteland worden geplaatst. Het merendeel van de reeds gerealiseerde windturbines ligt langs snelwegen, aan de stadsrandzone in de omgeving bedrijventerreinen zoals bij Nieuwegein, Houten en Vianen. Ook de windturbines Lage Weide komen in de stadsrandzone. Een aantal andere bestaande of beoogde windparken liggen in een meer landelijk omgeving, maar zijn vrijwel altijd gekoppeld aan infrastructuur en vaak ook nabij bedrijventerreinen.
- In een planMER moeten onderzoeksgebieden worden getoetst aan milieuaspecten. Dat zijn andere criteria dan het advies van het Burgerforum. Beide geven belangrijke inzichten die worden benut bij de besluitvorming en samenhangende integrale afweging door overheden. Het MER kent geen weging tussen de verschillende beoordelingscriteria. Het afwegen van voor- en nadelen is aan het bevoegd gezag van individuele zonne- en windparken.
- Externe veiligheid zit niet als beoordelingscriterium in het planMER voor windenergie. Dat betekent niet dat het onderwerp onbelangrijk is, maar eerder dat dit aspect meer gevolg heeft voor de precieze inrichting van een zoekgebied dan voor de vergelijking tussen zoekgebieden. Dit aspect zal (met name voor windenergie) nog uitgebreid aan bod komen in projectspecifieke vervolgonderzoeken. Wel is het goed om hierbij op te merken dat externe veiligheid indirect een rol heeft gespeeld, namelijk in de belemmeringenanalyse die uiteindelijk heeft geleid tot de wind-zoekgebieden. De zoekgebieden zijn door de individuele gemeenten vastgesteld en in dit planMER onderzocht en vergeleken op een bepaald (regionaal) detailniveau. Aspecten als grondeigendom en technische uitvoerbaarheid komen pas in een later stadium aan bod (in de vergunningenfase).
- Cumulatie van geluid kan inderdaad op twee manieren worden behandeld:
 - Ergens is al geluid, dus de omwonenden op die plek moeten extra worden beschermd.
 - Door geluid producerende ontwikkelingen te clusteren kunnen andere gebieden juist worden ontzien.

In het planMER Windenergie (provincie Utrecht) is gekozen voor de tweede aanpak. Aangezien in het regionale planMER de effectbeoordeling windenergie ongewijzigd is overgenomen hanteert ook de RER-regio U16 deze methode. In projectspecifiek vervolgonderzoek zal altijd gekeken worden naar de geluidssituatie voor en na plaatsing van windturbines. Als het 'akoestisch klimaat' onaanvaardbaar is zal een windpark niet vergund worden. In hoeverre de situatie wel of niet aanvaardbaar is, is uiteindelijk aan het bevoegd gezag (de provincie of de gemeente).

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.18 Extensiever inrichten zonnevelden

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

Er staat in het planMER, hoofdstuk Mitigerende maatregelen, paragraaf Zon, de maatregel “Het extensief inrichten van het zonneveld, waardoor de effecten op flora en bodem minder groot zijn.” Maar in hoeverre is deze maatregel mogelijk gezien de opmerking in het hoofdstuk ervoor “De opgetelde ‘potentie binnen ambitie’ is kleiner dan het doelbereik van het MER. Dat betekent dat de regio niet veel te kiezen heeft als het gaat om zon-zoekgebieden”? Indiener mist hier een reflectie op.

Beantwoording

In het planMER is in het hoofdstuk regionale beschouwing geconstateerd dat in een theoretisch scenario met alleen de zoekgebieden voor zon het totale doelbereik van 1,8 TWh net mogelijk is. Het is juist dat bij het extensief inrichten van de zonnevelden met alleen zon het doelbereik dan niet helemaal wordt gehaald. Echter gaat de RES Herijking uit van een combinatie van zonnevelden en windturbines. De gekozen combinatie heeft een opwekpotentie die ruim groter is dan het doelbereik van 1,8 TWh.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.19 Beoordeel effect op landbouwkundige structuur en agriPV

(zienswijze 10, LTO Noord)

De land- en tuinbouw is anno 2025 nog steeds de drager van het landelijk gebied van de provincie Utrecht. Jonge boeren en tuinders moeten ook in de toekomst op een duurzame wijze producten kunnen blijven produceren. Er komen ontwikkelingen op de sector af en het is de uitdaging om daar met elkaar en vooral met de ondernemers in het buitengebied uit te komen. LTO Noord ervaart als positief dat ze in een vroeg stadium van de RES Herijking worden betrokken om mee te denken en input te kunnen geven en waardeert dat het gehele energiesysteem in ogenschouw wordt genomen. Daardoor kan een completere en betere afweging worden gemaakt. Ook spreekt de systematiek aan waarop gewerkt wordt volgens de zogenoemde zonneladder.

LTO Noord constateert dat bijna alle zoekgebied voor opwek op landbouwgronden liggen. Zij mist het beoordelingscriterium impact op de bestaande land- en tuinbouwstructuur in het planMER en pleit ervoor dat dit beoordelingscriterium wordt toegevoegd vergelijkbaar als in provincie Noord-Holland is gedaan. LTO Noord geeft aan graag in projectvorm te willen meedenken over de inpassing van agriPV. Zij stelt haar expertise en ervaring op dit gebied graag ter beschikking.

Beantwoording

Effecten op de land- en tuinbouwstructuur was geen beoordelingscriterium in de Notie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het planMER en ook bij de zienswijzen op de NRD is dit criterium niet aangedragen. Strikt genomen is het ook geen milieueffect. Tegelijkertijd hebben we begrip voor de wens van de LTO Noord om inzicht te hebben in de effecten op de land- en tuinbouwstructuur.

Met de RES Herijking wordt wel actief ingezet op mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik bij opwekprojecten, waaronder agriPV. AgriPV bevindt zich nog in een experimenteel stadium. Bij de verkenning van de mogelijkheden voor de regio Utrecht benutten we graag de expertise en ervaring van LTO Noord. In de regio is tot nu toe ongeveer 400 ha aan zonnevelden vergund/gerealiseerd en het netto ruimtebeslag voor zonnevelden in de zoekgebieden van de RES Herijking bevat ca 550 (op een totaal van ca 53.000 ha aan grasland/groenvoedergewassen in de regio Utrecht).

Het vraagstuk rondom de land- en tuinbouwstructuur zou o.i. breder en integraler benaderd moeten worden. Dit in het licht van de totale transitie in het landelijk gebied met ontwikkelingen in landbouw en ook extra

ruimte voor o.a. energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en nieuwe woon- en werkgebieden. Idealiter vindt deze afstemming plaats in het kader van het Utrechts Programma Landelijk Gebied.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.20 Geen zonneweides op landbouwgrond

(zienswijzen 14, 15)

Indieners stellen dat het aanleggen van zonneweides op vruchtbare landbouwgrond te allen tijde verboden moeten worden. En zeker geen gedwongen plaatsing op of onteigening van gronden hiervoor. Zonneweides concurreren met landbouwgrond wat slecht is voor jonge boeren en de voedselvoorziening. Diverse onderzoeken laten mogelijke problemen rondom zonneweides zien. Zonneweides kunnen milieu- en bodemverontreiniging veroorzaken en kan zorgen voor minder bodemleven en plantengroei. Het kan leiden tot inklinking van veengrond met bijbehorende CO₂-uitstoot. Koeien krijgen een slechtere gezondheid en melkproductieverlies binnen een afstand van 800 m door straling.

Beantwoording

Voor het opwekken van duurzame energie wordt uitgegaan naar mix van zon op dak en andere objecten, windturbines en zonnevelden. Voor zonnevelden wordt conform de zonneladder ook gezocht naar restgronden. Gezien de opwekopgave is het onvermijdelijk dat er ook zonnevelden worden gerealiseerd op landbouwgrond. Daarbij kan actief worden gekeken naar mogelijkheden voor dubbel ruimtegebruik waaronder agriPV. Er kan alleen een zonneveld worden gerealiseerd als de grondeigenaar daaraan meewerkt. Zonnevelden kunnen effect hebben op de bodemleven en de waterhuishouding. Bij het ontwerp van zonnevelden is het belangrijk dat voldoende licht en water op de bodem komt. Onderzoek van Wageningen University laat zien dat bij een goed ontworpen zonneveld waarbij ook kruidenrijk grasland wordt gezaaid een verbetering van de bodemkwaliteit en ecologie mogelijk is ten opzichte van intensief agrarisch gebruikte gronden. In de subsidieregeling voor zonnevelden (SDE) worden eisen gesteld aan natuurinclusiviteit. Daarmee wordt geborgd dat lichtinval en waterhuishouding aandacht krijgen bij het ontwerp en de inrichting. Voor wat betreft slechtere diergezondheid en melkproductieverlies zijn ons geen onderzoeken bekend. De genoemde effectafstand van 800 meter wordt niet nader onderbouwd. Diverse melkveehouders hebben een zonneveld op een deel van de gronden en zonnepanelen op de stallen.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.21 Benut mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik

(zienswijze 27 NMU)

Indiener is blij te lezen dat bij de aanleg van nieuwe zon- en windparken actief wordt gezocht naar mogelijkheden voor dubbel ruimtegebruik. Zij zou hieraan willen toevoegen dat landbouw, natuur en recreatie waardevol zijn om te combineren met energieopwek. Daarnaast zou het goed zijn om in de RES Herijking de ambitie op te nemen om toekomstige zonnevelden in te richten conform de richtlijnen van de gedragscode zon op land van Holland Solar. In deze gedragscode zitten goede aanknopingspunten voor ontwerp en beheer met aandacht voor natuurwaarden. De NMU heeft hierover al veel kennis en ervaring opgedaan die als inspiratie kan dienen.

Beantwoording

Natuurinclusiviteit als onderdeel van dubbel ruimtegebruik is genoemd in de RES Herijking. Met de nieuwe "gedragscode zon op land" (januari 2024) van brancheorganisatie Holland Solar conformeren aangesloten

ontwikkelaars van zonneparken zich aan de zonneladder, aan het concept van meervoudig ruimtegebruik en aan minimale richtlijnen ten aanzien van natuur, landschap ruimte tussen de panelen en het voorkomen van verdroging. In de RES Herijking benoemen we de gedragscode die illustreert dat ook ontwikkelaars zich inzetten voor meervoudig ruimtegebruik.

Conclusie

In de RES Herijking wordt de gedragscode zon op land van Holland Solar toegevoegd aan de tekst over dubbel ruimtegebruik.

1.22 Zonnevelden en windturbines langs netwerken van Rijkswaterstaat

(zienswijze 19)

In het planMER zijn zoekgebieden onderzocht. Het zijn nog geen concrete initiatieven en ontwikkellocaties. Bij de uitwerking van deze zoekgebieden is er een kans dat er een raakvlak is met de netwerken van die Rijkswaterstaat beheert (A2, A12, A27, A28 en het Amsterdam-Rijnkanaal). Wij verzoeken om vroeg in het verdere planproces met Rijkswaterstaat Midden-Nederland in overleg te treden over de mogelijkheden en onmogelijkheden van concrete initiatieven op specifieke locaties. Dit om te voorkomen dat pas in een (te) laat stadium eventuele belemmeringen/aandachtspunten vanuit het beheer van onze netwerken naar voren komen en er op dat moment nog maar moeilijk wijzigingen in plannen zijn door te voeren. Zo wordt verzocht rekening met de bepalingen uit de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over waterstaatswerken of wegen in beheer bij het Rijk. En moet bij windprojecten bij de nadere uitwerking ook inzicht gegeven worden in de eventuele bijdrage aan het gecumuleerde en gezamenlijke geluid bij geluidgevoelige bestemmingen, en daarmee op eventuele effecten op projecten van Rijkswaterstaat. Nieuwe windturbines langs het Amsterdam-Rijnkanaal kunnen een verstorend effect hebben op het radarsysteem dat gebruikt wordt door de scheepvaart op het kanaal. Voor zonnevelden langs de snelweg moet aandacht zijn voor eventuele hinder voor weggebruikers en andere veiligheidsaspecten. Daarnaast moet inzicht worden gegeven in de reflectie van geluid voor geluidgevoelige bestemmingen en invloed op natuur.

Beantwoording

Het is bekend dat bij de uitwerking van zon- en windprojecten rekening moet worden gehouden met genoemde aspecten van o.a. (externe) veiligheid en radarverstoring voor scheepvaart. Initiatiefnemers zullen hierover in contact treden met Rijkswaterstaat en bij de vergunningverlening is Rijkswaterstaat, waar relevant, een van de overlegpartners.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.23 Benut geothermie om stroom op te wekken

(zienswijze 3, secr. vereniging van waterschapbestuurders)

Indiener geeft aan dat in de RES Herijking de nadruk ligt op windturbines, zonnedaken, zonnevelden en warmtenetten. Deze technieken kunnen voor overbelasting van het elektriciteitsnet zorgen. Daarnaast zijn er nadelen zoals milieueffecten, te duur in exploitatie en levensduur en beperkt hergebruik.

In de RES Herijking worden de duurzame en financiële voordelen van geothermie als bron voor duurzame elektriciteit niet vermeld. Duurzaam en zonder CO₂ uitstoot. Op diverse plekken (Kenia, IJsland en Groenland) heeft deze techniek de grote voordelen al bewezen en de installatie is recyclebaar.

Beantwoording

In Nederland is het huidige beleid om aardwarmte (incl. geothermie) niet voor elektriciteit in te zetten maar voor de warmtevoorziening. De transitie naar een aardgasloze warmtevoorziening is een grote uitdaging. Dit

komt mede doordat het aantal duurzame warmtebronnen in Nederland en ook in de regio Utrecht beperkt is. Het is doelmatiger om warmte die beschikbaar is meteen als warmte te gebruiken, in plaats van om te zetten in elektriciteit om daar vervolgens met warmtepompen weer warmte mee te produceren. In de regio Utrecht worden proefboringen uitgevoerd om de beschikbaarheid en potentie van de geothermie voor de warmtevoorziening goed in beeld te krijgen.

Naast de beleidskeuze voor inzet van aardwarmte voor de energievoorziening spelen ook technische redenen een rol. Om rendabel elektriciteit op te kunnen wekken is geothermie nodig met een minimale temperatuur van 180°C. Hiervoor moet in Nederland tenminste 4500 meter diep worden geboord (ultradiepe geothermie). In Nederland is nog nooit aardwarmte op deze diepte gewonnen en het is onzeker of dit mogelijk is. In de regio Utrecht worden proefboringen uitgevoerd om de beschikbaarheid en potentie van de geothermie voor de warmtevoorziening goed in beeld te krijgen.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.24 Wat is rol U16 bij batterijopslag

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

In veel gemeenten mist ruimtelijk beleid voor batterijopslag. Dit kan leiden tot reacties variërend van “Er is geen beleid, we toetsen uw activiteit aan bestaande wet- en regelgeving” tot “Er is geen beleid, we nemen uw principeverzoek niet in behandeling tot er beleid is”. Wat is de rol van de U16 rondom batterijen?

Beantwoording

Batterijopslag is een breed thema, variërend van grote batterijparken, tot opslag bij opwekprojecten en bedrijventerreinen en de buurt- en thuisbatterij. Het is niet duidelijk op welke batterijopslag indiener doelt. Batterijparken lijken op dit moment beperkt ~~niet~~ aan de orde in de regio, bij diverse opwekprojecten zijn/worden batterijen mee-ontwikkeld en de provincie faciliteert in batterijopslag bij energyhub's op bedrijventerreinen. Het beleid en de regelgeving op batterijgebied is op dit moment in beweging.

De RES-samenwerking ondersteunt gemeenten waar nodig bij beleidsontwikkeling en het realiseren van voorbeeldprojecten. Batterijopslag vormt een onderdeel van het energiesysteem van de toekomst en heeft een link met opwek. In de RES-samenwerking wordt geïnventariseerd welke behoefte er bij de gemeenten en bij initiatiefnemers leeft op batterijgebied. Waarna een keuze kan worden gemaakt hoe en door wie dit kan worden ingevuld.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.25 Betrek inwoners bij de RES keuzes

(zienswijze 40)

Onder “Ontwikkelingen in beleid, wet- en regelgeving” wordt vermeld, dat in het Nationaal Plan Energiesysteem o.a. de publieke waarden “betaalbaar en economisch krachtig, rechtvaardig en participatief, ruimte en milieu en transparante afweging van belangen” zijn opgenomen. Daarnaast wil de provincie o.a. met inwoners het lokale energiesysteem in energiehub's herontwerpen. Indiener constateert dat tot op heden de inspraak van inwoners nagenoeg nihil is. Om de belangen van de inwoners/burgers binnen de RES Herijking een serieuze plaats toe te kennen, is het meer dan gewenst participatie in de vorm van een burgerberaad in deze RES Herijking op te nemen.

Beantwoording

De RES is een samenwerkingsverband van 16 gemeenten, de provincie Utrecht en 4 waterschappen. In deze samenwerking is afgesproken dat de bewonersparticipatie op lokaal en niet op regionaal wordt georganiseerd. Dit omdat concrete besluitvorming over zoekgebieden en projecten ook op lokaal niveau worden genomen. In diverse gemeenten zijn en worden bewoners betrokken bij de beleidsontwikkeling in de energietransitie. In Houten is daarvoor een burgerberaad georganiseerd. En bij alle concrete projecten is participatie van bewoners georganiseerd door de gemeenten en/of provincie en initiatiefnemers van projecten. Gemeenten en de provincie streven ook naar 50% lokaal eigenaarschap bij energie-opwekprojecten. Veelal wordt dit ingevuld met energie coöperaties. Zij betrekken de omgeving bij de plannen.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.26 Beschouw energiecoöperaties ook als (markt)partijen

(zienswijze 40)

Onder "Randvoorwaarden" wordt vermeld: "Kaders en instrumentarium waarop (markt)partijen kunnen vertrouwen om de benodigde investeringen te blijven doen in het toekomstige energiesysteem. Het begrip "(markt)partijen" suggereert, dat dit alleen overheden, netbeheerders en bedrijven betreft, Indien geeft aan dat het van belang is om ook burgerinitiatieven (bijv. energiecoöperaties) in deze mee te nemen. Derhalve wordt een aanpassing in deze gevraagd.

Beantwoording

Onder deze partijen worden ook energiecoöperaties (en andere lokale initiatieven) bedoeld.

Conclusie

Energiecoöperaties (en andere lokale initiatieven) worden toegevoegd aan de RES Herijking bij Randvoorwaarden onder de kop kaders en instrumentarium waarop (markt)partijen kunnen vertrouwen om de benodigde investeringen te blijven doen in het toekomstige energiesysteem.

1.27 Geeft warmte-initiatieven / coöperaties een rol de warmtetransitie

(zienswijzen 27 NMU, 29 Energiecoöperatie Bunnik)

Indiener geeft aan dat in de nieuwe Wet Collectieve Warmte bij lokale publieke warmtebedrijven ook een rol is weggelegd voor warmtegemeenschappen. Een warmtegemeenschap is een lokaal warmtebedrijf van bewoners waarin zij zelf zeggenschap en eigendom hebben. Geef daarom warmte-initiatieven van bewoners ook een plek in de RES Herijking in het hoofdstuk over de warmtetransitie.

Uiterlijk in 2026 moeten gemeentelijke warmteprogramma's worden vastgesteld. Uitwisseling van expertise tussen gemeenten, provincie en kennispartners (publiek en privaat) is van groot belang.

Indiener ziet een vruchtbare flankerende rol weggelegd voor de ondersteuningsstructuur voor bewoners- en wijkinitiatieven, deels met en door energiecoöperaties. Indiener pleit ervoor dat de bestaande ondersteuningsstructuur de komende jaren beschikbaar blijft.

Beantwoording

Wij delen met de indiener dat in de warmtetransitie een rol is weggelegd voor warmtegemeenschappen. In hoofdstuk 9 (Lokaal eigenaarschap) zijn zij ook expliciet benoemd. Als RES-regio ondersteunen wij daarnaast gemeenten met een blauwdruk voor een lokaal warmtebedrijf en samenwerking met een energiecoöperatie/warmtegemeenschap.

De door indiener genoemde ondersteuningsstructuur voor bewoners- en wijkinitiatieven door U-thuis wordt gefaciliteerd door de provincie Utrecht. De bestaande ondersteuningsstructuur wordt momenteel geëvalueerd waarna een besluit wordt genomen over het vervolg.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.28 Wat wordt bedoeld met maatschappelijke business case en publieke deelname

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

In de RES Herijking staat dat onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn voor een maatschappelijke business case en publieke deelname bij opwekprojecten op kansrijke locaties waar “de markt” geen interesse in heeft (financieel en organisatorisch). Het is de indiener niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld

Beantwoording

We herkennen dat de financiële haalbaarheid van opwekprojecten onder druk staat. Dat leidt ertoe dat de interesse van de markt voor het ontwikkelen van zoekgebieden (in het bijzonder zonprojecten) afneemt. Ook voor locaties die al vergund zijn. In RES-verband gaan we samen met de markt en energiecoöperaties verkennen hoe projecten wel gerealiseerd en gefinancierd kunnen worden en hoe drempels kunnen worden weggenomen. In die zoektocht wordt naar de gehele keten gekeken en er wordt ruimte gezocht ten opzichte van reguliere commerciële business cases. Daarbij wordt ook gekeken naar bijvoorbeeld afschrijvingstermijn, noodzakelijk rendement, wijze van financiering, wegnemen van risico's, borgstelling, maatschappelijke meerwaarde, etc. Ook de mogelijke rollen van overheden en coöperaties bij de ontwikkeling daarbij worden verkend.

Conclusie

De tekst in de RES Herijking wordt op dit punt aangevuld.

1.29 Maatschappelijke (meer)kosten zonnevelden

(zienswijze 25 Energie van Utrecht)

Inspreker mist in het planMER een beoordeling van de maatschappelijke (meer)kosten van zonnevelden ten opzichte van windmolens. Immers, zonnevelden gaan veel minder efficiënt om met aansluitingen dan windmolens, waardoor de aanleg- en milieukosten voor transport per GWh zonne-energie hoger zijn dan voor windenergie.

Beantwoording

De RES-regio Utrecht heeft een gezamenlijke opwekambitie van 1,8 TWh in 2030. Deze ambitie wordt gerealiseerd met afgesproken bijdragen van gemeenten. Op die manier kan bij gemeenten maximaal rekening worden gehouden met de lokale context bij haalbare keuzes voor zon op dak, zonnevelden en windturbines. Aan de keuze voor zoekgebieden in de RES Herijking zijn vaak uitgebreide lokale processen voorafgegaan en de tijd dringt om de noodzakelijke vervolgstappen in besluitvorming te maken en tot realisatie te komen. De zonzoekgebieden uit de RES Herijking voor het realiseren van de ambitie voor 2030 worden niet heroverwogen op het aspect maatschappelijke (meer)kosten.

Het klopt dat windturbines in het algemeen tegen lagere maatschappelijke kosten kunnen worden ingepast in het energiesysteem. In de zoekgebieden in de RES Herijking zit ook een groter aandeel wind dan in de RES 1.0. Maatschappelijke kosten is slechts een aspect van velen bij de lokale keuzen voor zoekgebieden en opwektechniek.

Een van de activiteiten uit de RES Herijking is het uitwerken van subregionale scenario's voor de (middel)lange termijn die inzicht geven in de samenhang van de energievraag van ruimtelijke ontwikkelingen met mogelijkheden voor elektriciteitsopwekking. Daarbij wordt ook gekeken naar de (kosten)efficiëntie voor het energiesysteem.

Conclusie

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.30 Financiële haalbaarheid zonnevelden

(zienswijze 25 Energie van Utrecht, 29 Energiecoöperatie Bunnik)

Inspreker mist in het hoofdstuk Leemten in kennis het onderwerp 'financiële haalbaarheid van zonnevelden' en een aanbeveling hoe deze in te vullen. Het is bekend dat zonnevelden tegenwoordig matig tot slecht rendabel zijn (zeker voor energiecoöperaties), en dat er daarmee een steeds groter wordende kans is dat de in het planMER al danig begrensde potentieel helemaal niet gehaald wordt.

Beantwoording

Het is bekend dat de financiële haalbaarheid van opwekprojecten (in het bijzonder zonprojecten) de laatste tijd steeds verder onder druk staat en dat een risico is bij het realiseren van de opwekambitie. Dit komt onder andere door hogere kosten voor arbeid, materieel en financiering, lagere tarieven voor teruglevering en lagere subsidiebedragen. Dit is geen specifieke omstandigheid in de regio Utrecht en geldt voor heel Nederland. Binnen het ministerie van KGG wordt daarom ook gekeken naar de subsidiebijdragen in relatie tot het behalen van de doelstellingen. In de regio verkennen wij in hoeverre een maatschappelijke business case en/of publieke deelname de financiële haalbaarheid vergroot. Dit is ook opgenomen in de RES Herijking.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.31 Waardevermindering vastgoed door windprojecten

(zienswijzen 11, 17, 41)

Uit TNO-onderzoek (2022) blijkt dat de waardedaling tot 2030 van huizen in de directe omgeving van de windturbines (tot op een afstand van 2,5 km) 15,5 miljard euro of meer gaat bedragen. Deze ernstige schade aan individuele burgers wordt onvoldoende erkend in het RES-beleid. Nergens op de provinciale begroting wordt hiermee rekening gehouden. Provincie stelt dat je bij waardevermindering 'wellicht in aanmerking komt voor nadeelcompensatie: te betalen door 'de initiatiefnemers van het windproject'. Verwacht mag worden dat de provincie zorg draagt voor een fatsoenlijke schaderegeling voor haar inwoners.

Beantwoording

Zonnevelden en windturbines zijn onderdeel van het energiesysteem van de toekomst en hebben een effect op de fysieke leefomgeving. Het zoveel mogelijk beperken van hinder door energieprojecten is een onderdeel van de lokale uitwerking en ontwikkeling van deze projecten door de initiatiefnemers en bij de vergunningverleningen door overheden. Helaas kan het alsnog voorkomen dat projecten tot planschade leiden voor woningen in de directe omgeving. Bij voorkeur worden hierover vooraf afspraken gemaakt tussen de ontwikkelaar en de mogelijke gedupeerden. Daarnaast kan altijd gebruik worden gemaakt van de bestaande planschadeprocedure. Daarin wordt juridisch bepaald in welke mate een gedupeerde planschade leidt.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

1.32 Lokaal eigenaarschap

(zienswijze 29 Energiecoöperatie Bunnik)

Indiener vraagt voor opwekprojecten aandacht voor de randvoorwaarde van lokaal eigenaarschap. Zij stelt dat een inspanningsverplichting voor 50% lokaal eigenaarschap alleen resultaat oplevert als het initiatief tot ontwikkeling van opwek (wind of zon) bij de lokale gemeenschap wordt gelegd. Dat vergt iets van gemeenten om dat mogelijk te helpen maken (bijsturen in gebruikelijke aanbestedings- en (ver-)gunningsprocessen). In het licht van de netcongestie lijkt het ons zinnig als de netbeheerders een actief loket hebben voor de begeleiding van deze initiatieven (randvoorwaarden, contractvormen, timing, aansluiting etc.). Alleen dan is >50% of tenminste een 'fair share' van lokale gemeenschappen in de installaties denkbaar.

Beantwoording

Bijna alle gemeenten in de regio Utrecht hebben in beleid vastgelegd dat bij opwekprojecten gestreefd wordt naar (minimaal) 50% lokaal eigenaarschap. Onder de Omgevingswet en de nieuwe Energiewet is het per 1 januari 2026 mogelijk lokaal eigenaarschap in opwekprojecten juridisch af te dwingen met een inspanningsverplichting. Gemeenten en de provincie moeten dit vastleggen in een verordening. Hiervoor bestaan inmiddels modelverordeningen. Dit geeft duidelijkheid voor initiatiefnemers van opwekprojecten en is een toetsingskader bij de beoordeling van plannen. Bij opwekinitiatieven is een groter aandeel lokaal eigenaarschap (tot 100%) nu ook al mogelijk afhankelijk van de lokale initiatiefnemer.

De meeste opwekprojecten worden niet door een gemeente aanbesteed, maar ontstaan op initiatief van een ontwikkelaar (commercieel en/of lokaal/coöperatief) in samenhang met een grondpositie.

Het inrichten van een loket is aan de netbeheerder zelf. Voor kennis en ervaring rondom netaansluitingen en contracten verwijzen we naar de beschikbare informatie bij Energie van Utrecht en Energie Samen.

Conclusie

In de RES Herijking wordt de mogelijkheid van de inspanningsverplichting op grond van de Energiewet toegevoegd.

1.33 Handelwijze provincie en onafhankelijkheid van de onderliggende onderzoeken

(zienswijze 30)

Indiener stelt vragen bij de handelwijze van de provincie en de onafhankelijkheid van de onderliggende onderzoeken.

Beantwoording

De zienswijze is gericht op een separaat besluit van de provincie en niet op keuzes in de RES Herijking. Om tot dit besluit te komen heeft de provincie een uitvoerig proces doorlopen met het opstellen van een Tussenbalans 1 medio 2022 (inclusief brief aan gemeenten hierover), de terinzagelegging van de ontwerp NRD in februari 2023, het uitvoeren van een planMER in het najaar van 2023, een participatieproces met een inwonersraadpleging en burgerforum in het najaar van 2023, een besluit over de meest kansrijke gebieden in januari 2024 (inclusief een brief aan gemeenten hierover) en het opstellen van een Tussenbalans 2 in september 2024 (inclusief een brief aan gemeenten hierover). Al deze stappen hebben geleid tot het besluit van Gedeputeerde Staten in januari 2025.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2 Specifieke locaties

2.1 De Bilt – Windzoekgebied 67 en enkele zoekgebieden zon

(zienswijzen 18, 35 Utrechts en Zuid-Hollands landschap, 39)

Indieners vragen om windzoekgebied 67 en enkele zongebieden te schrappen in de RES Herijking. Zij geven aan dat dat deze zoekgebieden midden in de ecologische verbindingszone tussen het Kromme Rijngebied, het Vechtplassengebied en Noorderpark liggen. Op zeer korte afstand ligt het ecoduct onder de A28: een uniek ecoduct met zowel een land- als waterverbinding (de Biltse Grift). Aan de andere zijde van het plangebied liggen verschillende faunapassages onder de Utrechtseweg. Het kan niet de bedoeling zijn dat de functionaliteit van de faunapassages en het ecoduct, en daarmee de robuustheid van het NNN, verloren gaat door verstoring als gevolg van duurzame energieprojecten.

Verder ligt locatie 67 in de historische zichtlijnen van 3 landgoederen. Aantasting van een zichtas/zichtrelatie leidt tot een directe aantasting van de waarde van een historische buitenplaats of landgoed. Eén van de belangrijkste zichtlijnen die door het gebied loopt is zelfs het zicht vanaf landgoed Vollenhoven richting de Domtoren. Een groot gedeelte van de beoogde locatie is eigendom van Utrechts Landschap. Het verstoren en aantasten van natuur en landschap is onverenigbaar met de doelstelling van Utrechts Landschap, waardoor deze locatie niet haalbaar is voor duurzame energie.

Tot slot is er mogelijk een knelpunt met de aanvliegeroute van helikopter naar het UMC.

Beantwoording

Het planMER wijst uit dat voor windzoekgebied 67 er aandachtspunten bestaan rondom ecologie, landschap en cultuurhistorie. Voor een aantal criteria op deze thema's is een negatieve score. Maar overal scoort deze windlocaties beter dan veel andere windlocaties.

De gemeenteraad heeft besloten het college opdracht te geven besluitvorming van de raad voor te bereiden ten behoeve van de mogelijke realisatie van windenergie in onderzoeksgebied 67.

Als windturbines in dit gebied vergund worden, wordt in de omgevingsvergunning een integrale afweging gemaakt en zal ook een Natuurvergunning (of ontheffing) moeten worden aangevraagd waarbij getoetst wordt op de natuurwetgeving.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.2 Groene Hart – heroverweeg zoekgebieden en bescherm ecologie en landschap

(zienswijzen 34 Stichting Groen Hart, 48)

Indieners stellen dat de meeste zoeklocaties voor zon en wind in het Groene Hart er bij het MER-onderzoek niet goed afkomen. De meeste locaties krijgen op meerdere punten de meest negatieve score (relevante aantasting van Natura 2000, NNN, beschermde flora en fauna en cultuurhistorische waardevolle elementen in het landschap). Aantasting die niet via aanpassingen voorkomen kunnen worden. Indieners bepleiten dat locaties die op meerdere onderdelen zwaar negatieve scores moeten vervallen. Dit houdt in dat voor het Groene Hart gezocht moet worden naar andere dan de technisch-economisch meest rendabele oplossingen. Immers we tasten de natuur aan in een poging die te beschermen.

Indieners vragen aanvullende aandacht te schenken aan: de ecologische en landschappelijke waarden van de nieuwe uiterwaarden langs de Lek, de hoge archeologische waarde van oude stroomruggen en interferentie van clusters van windturbines in het open Groen Hart.

Beantwoording

Bij veel van de zoekgebieden in het Groene Hart gaat het om zoekgebieden die (veel) ruimer zijn dan het boogde ruimtebeslag van beoogde zonnenvelden en windturbines. Dat geeft de ruimte om binnen de

zoekgebieden met het ontwerp te zoeken naar de meest optimale inrichting waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met ecologie, landschap en cultuurhistorie. In het planMER is voor de zoekgebieden een geoptimaliseerde variant onderzocht waarbij de begrenzing zodanig is aangepast dat binnen de zoekgebieden o.a. Natura2000- of NNN-gebied afvalt. Daaruit blijkt dat binnen de geoptimaliseerde zoekgebieden de beoogde opwekpotentie gerealiseerd kan worden.

In het planMER zijn de zoekgebieden beoordeeld op een regionaal abstractieniveau. Als een initiatiefnemer een zoekgebied wil ontwikkelen zal verdiepend onderzoek worden uitgevoerd. In dat verdiepend onderzoek wordt gedetailleerder gekeken naar varianten voor de precieze opstelling en inrichting. In het onderzoek wordt specifieke gekeken naar effecten op ecologie, landschap en cultuurhistorie en aanvullende maatregelen om deze effecten zoveel mogelijk te voorkomen/beperken. Hierbij worden belanghebbenden betrokken. Als zon- en windprojecten in dit gebied vergund worden, wordt in de omgevingsvergunning een integrale afweging gemaakt en zal ook een Natuurvergunning (of ontheffing) moeten worden aangevraagd waarbij getoetst wordt op de natuurwetgeving.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.3 De Ronde Venen – schrap zon in weidevogelkerngebieden een heroverwegen het zonbeleid

(zienswijzen 15, 20, 35 Utrechts en Zuid-Hollands landschap)

Indieners vragen om de zonzoekgebieden 10 a t/m f, in meerdere de Ronde Venen (10 a tot en met 10 f) te schrappen omdat deze zoekgebieden in weidevogelkerngebied liggen. Daarnaast vraagt een indiener om een heroverweging van het gepande zonneveld Kreekruggen in Mijdrecht. Het charmante karakter wordt door dit zonneveld geruïneerd en het leefgebied van natuur wordt aangetast.

Daarnaast is het gemeentebestuur van De Ronde Venen volledig afwezig in dit proces en houdt zij zich afzijdig. En voelen de omwonenden zich gedwongen om zonder enige kennis te moeten overleggen met een doorgewinterde energie multinational met specialistische kennis. Zonder dat de ontwikkelaar financiële informatie verstrekt moeten zij met hen tot overeenstemming komen en invulling van 50% lokaal eigenaarschap. Dit wordt ervaren als een frustrerende gang van zaken.

Uit het referendum in De Ronde Venen bleek dat de meeste mensen geen windmolens willen. Volgens indieners is het onjuist dat de gemeente daarop heeft geconcludeerd dat men dus zonnevelden wil.

Beantwoording

De zoekgebieden voor zonnevelden in De Ronde Venen zijn grote gebieden waar het mogelijk is om zonnevelden te realiseren. Per zoekgebied is er een limiet gesteld aan het oppervlakte zonnevelden dat er gerealiseerd mag worden. Dat geeft ruimte om binnen de zoekgebieden te zoeken naar geïnteresseerde grondeigenaren en naar de meest optimale locatie waarbij weidevogelkerngebied zoveel mogelijk kan worden ontzien. In het weidevogelkerngebied van De Ronde Venen is op een klein deel van de oppervlakte sprake van zwaar of nat weidevogelbeheer door agrariërs.

Als een initiatiefnemer wil ontwikkelen in weidevogel kerngebied, dan dient deze vooraf de impact van het zonneveld op de aanwezig weidevogels te bepalen volgens de handreiking van de provincie. Bij vergunningverlening wordt dit getoetst door zowel de gemeente als de provincie. Wanneer voor de ontwikkeling compensatie nodig is, moet de initiatiefnemer de noodzakelijke weidevogel beheermaatregelen onderbrengen bij agrariërs of andere partijen zo dicht mogelijk bij de locatie van het zonneveld. De gemeente ziet hierop toe.

Het beleid Grootchalige Zonnevelden is op 20 april 2023 unaniem door de gemeenteraad van De Ronde Venen goedgekeurd na een referendum en uitgebreide maatschappelijke discussie. Daarin zijn zoekgebieden aangegeven en is ook het ontwikkelproces van zonnevelden afgesproken. Dat proces start met een

geïnteresseerde grondeigenaar en een initiatiefnemer. De laatste is daarbij verantwoordelijk voor de ontwikkeling tot aan de vergunningaanvraag. De gemeente voert dat beleid nu uit. Daarbij is de initiatiefnemer verantwoordelijk voor de ontwikkeling van zowel het park als het organiseren van het lokale eigendom. De gemeente keurt het participatieplan goed en faciliteert onderlinge contacten, maar heeft verder geen actieve rol bij de ontwikkeling. Wel verstrekt ze op verzoek informatie over het beleid en de randvoorwaarden van de ontwikkeling zowel aan de initiatiefnemer als aan de inwoners. Na afronden van de participatie kan de initiatiefnemer een vooroverleg en daarna een vergunning aanvragen en is de gemeente verantwoordelijk voor de beoordeling van het landschapsplan, de bij het plan horende onderzoeken, de berekening van de weidevogelcompensatie en het plan voor de manier waarop het lokale eigendom wordt gerealiseerd.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.4 Oudewater – windlocatie 7

(zienswijze 35 Utrechts en Zuid-Hollands landschap)

Indiener constateert dat windlocatie 7 in weidevogelkerngebied ligt en vraagt locatie te schrappen als zoekgebied.

Beantwoording

Windlocatie 7 is als zoekgebied afgefallen. Deze locaties is wel onderzocht in het planMER, maar is niet opgenomen in de RES Herijking.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.5 Oudewater – Montfoort, wind zoekgebied 8

(zienswijzen 2, 17, 26 landgoed Linschoten, 41, 42 landgoed Linschoten, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50)

Indieners geven aan dat met de gemeente 3,5 jaar is gepraat over een zonnepark op deze locatie wat heeft geleid tot een goed plan. Provincie neemt begin 2025 een besluit over windturbines, op 4 maart krijgen indieners een brief dat deze turbines er definitief komen en 31 maart mogen indieners meedenken over de precieze plaats, de hoogte en de hoeveelheid. Indieners stellen dat zij over de nieuwe windturbineplannen van de Provincie nog geen twee maanden mocht meepraten en moet tekenen bij het kruisje. Indieners verzoeken om locatie 7 te heroverwegen. Omdat bebouwing hier aanmerkelijk verder weg ligt van de windturbines. Alle woningen 1 km of meer van de windturbines t.o.v. 300 tot 500 m in gebied 8. Bij een toekomstige afstandsnorm van twee keer de tiphoogte valt (een deel van) gebied 8 al af. Verzocht wordt om de gezondheidseffecten voor omwonende serieus te nemen. Daarnaast heeft gebied 7 naar de toekomst toe ook een hogere opwekpotentie dan gebied 8.

Indieners zijn bezorgd dat het open landschap op deze locatie verdwijnt. Een landschap met natuurwaarden waarvoor mensen eeuwlang zorg hebben gedragen om het te behouden. Daarnaast concurreert windenergie op deze locatie met het door de gemeente Oudewater beoogde zonnenveld.

Aanwijzing van windlocatie 8 gaat in tegen de ambities en de aan het landschap en het landgoed Linschoten toegekende waarden. Zo is de 'zichtlijn van Zocher' op alle niveaus beschermd, op Rijksniveau via de monumentale status en op provinciaal en gemeentelijk niveau via respectievelijk de cultuurhistorische atlas en waardenkaart. De zichtlijn is een essentieel onderdeel van de cultuurhistorische/monumentale waarde van het landgoed! Daarnaast doen windturbines afbreuk op de beschermwaardige openheid van het Landschap

Groene Hart. Het landgoed voert een actief beleid als het gaat om de doelen van het Utrechts Plan Landelijk Gebied en is hierover actief met de provincie en andere partijen in gesprek. In 2024 is aangrenzend aan deelgebied 8 met SKNBL-subsidie van de provincie natuurgebied De Schrale ingericht. De aanwijzing van deelgebied 8 in de RES Herijking en plan-MER doet daar afbreuk aan.

Beantwoording

Het besluit van de provincie om windenergie mogelijk te maken in dit gebied is een eerder besluit. Het besluit draagt bij aan de RES doelstellingen en is als lopende ontwikkeling beschreven in de RES Herijking. In de RES Herijking worden geen keuzes gemaakt over dit besluit. De zienswijze richt zich dus feitelijk niet op de RES Herijking maar op het besluit van de provincie. In het provinciale proces voor deze locatie zal op termijn een ontwerp-projectbesluit genomen worden. Het is mogelijk zijn om zienswijzen in te dienen op dat ontwerp-projectbesluit dat ter inzage zal worden gelegd.

Provincie Utrecht heeft voor het gebied 8 besloten de projectprocedure voor windenergie te vervolgen. De provincie is deze procedure in februari 2023 gestart met het ter inzage leggen van een ontwerp NRD. De Nota van Beantwoording hierop is hier te vinden: [Nota van beantwoording NRD windenergie](#). In het najaar 2023 heeft de provincie een onderzoek naar de milieueffecten van 99 gebieden in de provincie middels een planMER. Hierbij hebben ook een inwonersraadpleging en een burgerforum plaatsgevonden. Gebaseerd op de uitkomsten van het planMER heeft de provincie in januari 2024 een besluit genomen over de meest kansrijke gebieden voor windenergie. Gebied 8 was ook onderdeel van deze meest kansrijke gebieden. Alle gemeenten zijn op de hoogte gesteld van dit besluit en gevraagd om te kijken welke van de gebieden voor windenergie opgepakt konden worden. In september 2024 heeft de provincie bij het besluit over de Tussenbalans 2 aangekondigd dat aanvullende gebieden voor windenergie nodig zijn en dat dit uit de lijst meest kansrijke gebieden gekozen zou worden. In aanloop naar het besluit over de gebieden heeft de provincie in het najaar van 2024 een aantal informatiebijeenkomsten windenergie georganiseerd met als doel inwoners te informeren en gelegenheid te geven om vragen te stellen en zorgen/aandachtspunten te delen. Het participatieproces wordt uitgevoerd conform het provinciaal Beleidskader Lokaal Eigendom en Participatie. Inmiddels heeft in dit kader de startbijeenkomst op 31 maart plaatsgevonden. Eén van de stappen in het participatieproces is het sluiten van een omgevingsovereenkomst. Hiermee krijgen alle inwoners in de omgeving de kans om mee te doen, zowel in het proces als via lokaal eigendom. Conform het beleidskader zullen inwoners binnen 800 meter en inwoners binnen een straal van 10x tiphoogte betrokken worden. Dit betekent dat ook inwoners van buurgemeenten benaderd zullen worden om mee te doen. Ook grondeigenaren zullen een belangrijke rol vervullen in de totstandkoming van een omgevingsovereenkomst. Gedurende het participatieproces zullen inrichtingsvarianten onderzocht worden met de opstelling en afmeting van de windturbines. Deze varianten worden beoordeeld op hun effecten voor o.a. geluid, slagschaduw en gezondheid, maar bijvoorbeeld ook op hun effecten voor ecologie, landschap en cultuurhistorie. En dus ook op de effecten voor landgoed Linschoten. Omdat het hier om concrete inrichtingsvarianten gaat is het onderzoek verdiepend ten opzichte van het planMER. Op basis van de omgevingsovereenkomst en het inrichtingsontwerp met de onderliggende verdiepende onderzoeken wordt uiteindelijk door de provincie een projectbesluit genomen. Naar alle waarschijnlijkheid zijn dan ook de nieuwe Rijksnormen voor windturbines vastgesteld en kan daaraan getoetst worden.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.6 Stichtse Vecht - Wind zoekgebied 43

(zienswijze 28 Stichting Red Hoeker-Garstenpolder, 40)

Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van windlocatie 43 door de provincie. De gemeente wil haar opwekbijdrage realiseren met zonne-energie. Indiener is het niet eens met het prematuur verhogen van de RES-ambities en daarmee samenhangend het beoogde projectbesluit van de provincie. Bestuurlijke dwang door de provincie kan niet aan de orde zijn omdat landelijk de 35 TWh ruim gehaald wordt. Inzet van bestuurlijk hulpmiddel Route 35 en bijbehorend projectbesluit is dan ook niet aan de orde.

Door de aanwijzing van locatie 43 worden de bewoners van de Hoeker-en Garstenpolder geconfronteerd met ingrijpende wijzigingen in hun directe leefomgeving. Het overgrote deel verzet zich hiertegen vanwege ernstige hinder en nadelige (gezondheids)effecten.

Het is de verantwoordelijkheid van het provinciebestuur om bij dit soort vergaande besluiten altijd te kiezen voor een proces van zorgvuldigheid door rekening te houden met de verwachte nadelige effecten. Hiervoor ontbreken momenteel adequate afstandsnormen. Lagere overheden (dus de provincies) mogen hun 'eigen' normen vaststellen totdat nieuwe normen zijn vastgesteld. Het is sterk de vraag of in besluitvorming tijdens deze overbruggingsperiode de voortschrijdende inzichten worden betrokken die in de komende maanden door het RIVM zullen worden gepubliceerd. Nalaten van het betrekken van nieuwe inzichten in de besluitvorming en het niet pauzeren van de besluitvorming bij ernstige twijfel omtrent mogelijke effecten, is strijdig met het hanteren van het voorzorgsprincipe. Overheden worden geacht zich daaraan te houden, zeker als het gaat om gezondheidsvraagstukken.

In opdracht van de ministeries van EZ en KGG brengt het RIVM elk kwartaal een update uit van nieuwe wetenschappelijke literatuur over windturbines en gezondheid. Dit zal in 2025 worden samengebracht en wanneer nodig wordt de factsheet over gezondheid aangepast. In 2024 heeft het RIVM-opdracht gekregen van de ministeries van EZ en KGG om nieuwe blootstelling/respons-relaties af te leiden. De beleving van bewoners is onderdeel van dit project. Er wordt gekeken naar ervaren hinder of slaapverstoring. De verwachte oplevering van deze studie is in 2026.

De conclusies in het erfgoedrapport (HIA) zijn volgens indiener aanvechtbaar. De waarnemingspunten en zichtlijnen blijken zodanig gekozen, dat de effecten van plaatsing van windturbines in het inundatiegebied van fort Nigtevecht (zoekgebied 43) gering lijken. Zouden andere waarnemingspunten gekozen worden, dan blijkt juist sprake te zijn van een zeer grote visuele impact.

Beantwoording

Het besluit van de provincie om windenergie mogelijk te maken in dit gebied is een eerder besluit. Het besluit draagt bij aan de RES doelstellingen en is als lopende ontwikkeling beschreven in de RES Herijking. In de RES Herijking worden geen keuzes gemaakt over dit besluit. De zienswijze richt zich dus feitelijk niet op de RES Herijking maar op het besluit van de provincie. In het provinciale proces voor deze locatie zal op termijn een ontwerp-projectbesluit genomen worden. Het is mogelijk zijn om zienswijzen in te dienen op dat ontwerp-projectbesluit dat ter inzage zal worden gelegd.

Provincie Utrecht heeft voor het zoekgebied 43 besloten het initiatief te nemen voor een provinciale projectprocedure voor windenergie omdat de provincie in haar Tussenbalans 2 van september 2024 concludeert dat er onvoldoende concrete projecten zijn om het RES doel in 2030 te kunnen behalen. Om het provinciale doel van 55% hernieuwbare elektriciteit in 2030 te halen, dat is vastgesteld in de Provinciale Omgevingsvisie, concludeerde de provincie dat aanvullende plannen nodig waren. De provincie heeft daarom gekozen om dit besluit over gebied 43 te nemen op basis van haar rol als bevoegd gezag bij windenergie. Er is daarmee ook geen sprake van de inzet van Route 35.

Het participatieproces wordt uitgevoerd conform het provinciaal Beleidskader Lokaal Eigendom en Participatie. Eén van de stappen in het participatieproces is het sluiten van een omgevingsovereenkomst. In het participatieproces krijgen alle inwoners en grondeigenaren in de omgeving de kans om mee te doen, zowel in het proces als via lokaal eigendom. Gedurende het participatieproces zullen inrichtingsvarianten onderzocht worden met de opstelling en afmeting van de windturbines. Deze varianten worden beoordeeld op hun effecten voor o.a. geluid, slagschaduw en gezondheid. Daarbij worden nieuwe inzichten die beschikbaar komen betrokken. Op basis van de omgevingsovereenkomst en het inrichtingsontwerp met de onderliggende verdiepende onderzoeken wordt uiteindelijk door de provincie een projectbesluit genomen.

Naar alle waarschijnlijkheid zijn dan ook de nieuwe Rijksnormen voor windturbines vastgesteld en kan daaraan getoetst worden.

Vooropgesteld is de HIA geen onderdeel van de RES Herijking U16. Er zijn 4 zichtpunten gekozen op basis van het rapport voor de visuele integriteit van de Hollandse Waterlinies. Daarbij zijn voor 2 zichtpunten nog twee uitgangsaftbeeldingen geselecteerd die een beeld geven van de impact op de Hollandse Waterlinies. In de fase van een projectbesluit van dit gebied zal vervolgonderzoek nodig zijn met definitieve turbineposities om het effect op de Hollandse Waterlinies te beoordelen.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.7 Utrecht – Windlocatie Lage Weide in relatie tot gezondheid

(zienswijze 21 Milieugroep Zuilen, 32, 33, 37, 41)

Indieners geven aan dat er nog geen wetenschappelijk onderbouwde duidelijkheid is over de gezondheidsrisico's door bijvoorbeeld slaapverstoring vanwege het geluid van de windturbines. Zij stellen dat vanuit het voorzorgsbeginsel geen windprojecten moeten worden ontwikkeld naast woonwijken met tienduizenden potentieel gezondheidsbenadeelden zonder dat onomstotelijk vaststaat dat er geen impact is op de gezondheid.

10 jaar geleden is een windplan in hetzelfde gebied niet doorggegaan. Daarbij speelde het belang van omwonenden een grote rol. De afgelopen jaren is er steeds meer duidelijk geworden over de negatieve invloed van windturbines op de levenskwaliteit van omwonenden. De nu beoogde windturbines zijn 100 meter hoger dan de turbines van 10 jaar geleden. En desondanks wordt nu wel gekozen voor deze locatie. Indiener heeft het gevoel dat politieke druk bepalend is in dit proces en voorziet een verdere aantasting van het imago van de politiek en daardoor verder groeiend wantrouwen en onbehagen, juist omdat dit zo direct zal inbreken in de levenssfeer van vele mensen.

De gemeente wil een stad waarin gezondheid en leefbaarheid voorop staat en de provincie onderkent dat een gezonde leefomgeving de gezondheid van onze inwoners bevordert. Het beschermt tegen de negatieve effecten op hun gezondheid en beperkt de risico's vanuit de leefomgeving. Dit zien de indieners niet terug in de besluitvorming over het windpark in Lage Weide. Dit gebied scoort in het planMER zwaar negatief op het beoordelingscriterium leefomgeving (inclusief gezondheid) en dit geldt voor duizenden inwoners rondom locatie Lage Weide. Gezondheid staat hier niet voorop.

Indiener wordt graag meegenomen in de reactie van de Commissie MER over deze planMER. De Commissie adviseerde (3719. Windenergie provincie Utrecht) "om het rapport aan te vullen en daarna pas over te gaan tot verdere besluitvorming. De provincie heeft aangegeven het advies van de Commissie over te nemen". Welke adviezen zijn overgenomen en wat is daar het tastbare bewijs van? Over het PlanMER van de gemeente Utrecht (3704. Beleidsnota opwekgebieden voor schone energie in Utrecht) was de commissie erg duidelijk: "Verbeter het rapport eerst en neem daarna pas een besluit over de locaties waar de windturbines, zonnepanelen en geothermische bronnen moeten komen". Dit advies is niet overgenomen toen de Nota werd vastgesteld. Waarom niet?

Het planMER t.b.v. de Beleidsnota Schone Energie van de gemeente Utrecht heeft de zorgen zeker niet weg kunnen nemen.

- Uit het planMER RES U16 blijkt dat het aandeel geluidgevoelige objecten binnen een kilometer voor dit zoekgebied bijna 10-maal hoger is dan het gemiddelde voor alle zoekgebieden. Weegt dit nog wel op tegen de voordelen? Helemaal omdat het maar om twee windturbines gaat?
- Volgens verschillende bronnen, waaronder een rapport van het RIVM, hebben windturbines een negatief effect op de gezondheid van omwonenden en is het belangrijk om genoeg afstand te hebben tussen

windturbines en woonwijken. In geval van zoekgebied Lage Weide worden 2589 huishoudens binnen een straal van 500 meter en zelfs 5544 huishoudens binnen een straal van 1000 meter geteld. Zijn de gezondheidseffecten voor deze huishoudens goed onderzocht?

- Aangegeven wordt dat er tot op heden onvoldoende bewijs is voor directe gezondheidseffecten veroorzaakt door windturbines. Waarop baseert u dit? Is dit op basis van het Nivel rapport? Want daar zijn grote kanttekeningen bij. Er is gebruik gemaakt van huisartsendossiers die er niet geschikt zijn omdat met postcodegebieden wordt gewerkt van 5 km (PC4).
- Zoekgebied Lage Weide scoort negatief op leefbaarheid. Hoe verhoudt leefbaarheid zich tot de andere criteria? Is leefbaarheid minder belangrijk dan andere criteria?
- Er is participatie gevraagd door omwonenden en meer voor klimaat en natuurorganisaties. Milieugroep Zuilen is bijvoorbeeld niet tijdig op de hoogte gesteld.
- In het planMER staat dat Lage Weide 47 scoort op opwekking. Dit is in vergelijking tot de andere gebieden al een van de lagere scores. Is hier al rekening gehouden met mitigerende maatregelen? Volgens de Planmer van de gemeente Utrecht kan alleen met mitigerende maatregelen de windturbines worden gebouwd. Maar dit zorgt ook voor minder opbrengst. Is er dan nog wel een positieve business case? Eerder is gekeken of er windturbines kunnen worden geplaatst op Lage Weide en het antwoord was nee, omdat er geen positieve business case mogelijk was. Wat is er nu anders?

Beantwoording

Op basis van een brede politieke afweging is in het verleden niet besloten tot het realiseren van wind in Lage Weide. Dat was niet op grond van gezondheidseffecten. Recentelijk is met de beleidsnota opwekgebieden zon en wind door de gemeenteraad opnieuw een afweging gemaakt en is besloten wel wind te ontwikkelen in Lage Weide. Hier ligt o.a. de planMER van de gemeente Utrecht aan ten grondslag.

De commissie van de milieueffectrapportage (de commissie MER) heeft tweemaal advies gegeven. Op de eerste versie van het planMER heeft de commissie MER nog een aantal opmerkingen gegeven. In een nieuwe versie zijn deze opmerkingen verwerkt. In de publicatie van het planMER van 26 juni 2024 heeft de commissie MER haar definitieve advies op de verbeterde versie gegeven. De commissie is positief en vindt dat de milieueffecten volwaardig zijn meegenomen. Hiermee is het volgens het oordeel van de commissie een gedegen onderzoek waarop een besluit genomen kan worden. De volledige reactie van de commissie MER staat op de volgende website [Adviezen - Commissiemer.nl](https://adviezen-commissiemer.nl)

Voor het planMER van de provincie Utrecht is het besluit waar in het advies van de Commissie MER over het planMER windenergie provincie Utrecht gesproken wordt nog niet genomen. Het advies zal meegenomen worden in de projectbesluiten voor windenergie die de provincie mede op basis van dit planMER zal nemen. De provincie Utrecht heeft op basis van het planMER windenergie een besluit genomen over de meest kansrijke gebieden windenergie. Van de 99 onderzochte gebieden in de hele provincie Utrecht zijn er 27 naar voren gekomen als meest kansrijk. Het gebied Lage Weide staat ook in de lijst meest kansrijke gebieden en scoorde dus relatief goed ten opzichte van andere gebieden in de provincie. Zie voor meer informatie de onderbouwing die hiervoor is gemaakt: [1-Onderbouwing-lijst-meest-kansrijke-gebieden-windenergie-PUv2.pdf](#).

Het RIVM stelt dat hinder en slaap de meest onderzochte effecten van windturbinegeluid zijn. Sinds een aantal jaren is er meer onderzoek beschikbaar over de effecten op het hartvaatstelsel en de stofwisseling. Uit het overzicht van de wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat er een duidelijke relatie bestaat tussen het geluidsniveau van windturbines en hinder. Er is geen eenduidig bewijs gevonden voor een relatie met slaapverstoring: met andere woorden de ene studie vindt wel een effect en de andere niet. Voor andere gezondheidseffecten zoals hart- en vaatziekten, stofwisselingsstoornissen, mentale gezondheid en cognitieve effecten is niet voldoende bewijs gevonden. Dit kan betekenen dat er geen relatie is, er nog onvoldoende onderzoek gedaan is, het onderzoek van lage kwaliteit is, of dat er tegenstrijdige resultaten zijn (zie RIVM). Op de website van de GGD staat meer informatie over de gezondheidseffecten van windmolens en over geluidsoverlast in het algemeen. (ggdleefomgeving.nl)

Er bestaat geen limiet aan de hoeveelheid huishoudens binnen een bepaalde straal van een windturbine (er zijn wel normen voor geluid en slagschaduw en in de toekomst mogelijk een afstandsnorm, maar er is geen limiet aan huishoudens binnen een bepaalde afstand van een windturbine). Het is een politieke beslissing wat acceptabel is of niet. Met het vaststellen van de Beleidsnota opwekgebieden zon en wind (12 december 2024) door de gemeenteraad van Utrecht is deze afweging in eerste instantie al gemaakt. In het vervolgproces bij Lage Weide waar de precieze locaties van de windmolens verder worden uitgewerkt komt dit onderdeel terug.

Nee de planMER maakt geen gebruik van het NIVEL rapport. We doen een beroep op de GGD en het RIVM en de gepubliceerde wetenschappelijke literatuur.

Leefbaarheid is een belangrijk thema zoals ook vele andere thema's. Uiteindelijk is het een politieke afweging welk thema het zwaarst meespeelt. De gemeenteraad van Utrecht heeft met het vaststellen van de beleidsnota opwekgebieden zon en wind (12 december 2024) daarover een besluit genomen. In het vervolgproces bij Lage Weide waar de precieze locaties van de windmolens verder worden uitgewerkt komt dit onderdeel terug.

Participatie over het zoekgebied wind Lage Weide heeft in aanloop naar de vaststelling van de beleidsnota opwekgebieden zon en wind door de gemeente Utrecht plaatsvonden. In de RES- U16 hebben we afgesproken om de participatie met regionale partijen op regioniveau te doen en de participatie over specifieke gebieden bij gemeenten te laten. Bij de verdere uitwerking van het zoekgebied gaat gemeente Utrecht samen met inwoners, ondernemers en organisaties in een integraal gebiedsproces en kijken we hoe energie opwekken kan worden gecombineerd met andere maatschappelijke opgaven zoals groen, sport, bedrijven en andere voorzieningen en kijken we hoe mogelijke overlast beperkt kan worden.

Op het niveau van het planMER provincie is geen rekening gehouden met productieverlies en specifieke mitigerende maatregelen. In het provinciale planMER zijn realistische opstellingen onderzocht, maar dit zijn niet de technisch maximale opstellingen. Het zou dus kunnen dat er meer opgewekt kan worden waar rekening mee is gehouden in het planMER. Een businesscase berekening maakt geen onderdeel uit van het planMER en daar kunnen dus ook op basis van het planMER geen conclusies over getrokken worden. In de komende tijd wordt door gemeente Utrecht uitgezocht of er een haalbaar initiatief in het gebied kan worden ontwikkeld.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.8 Vijfheerenlanden - wind zoekgebied 59

(zienswijzen 4, 5, 6, 7, 10, 12 Vereniging De Heerlijkheid van de Tien Hoven, 16, Zienswijze 35 Utrechts en Zuid-Hollands landschap)

6 identieke zienswijzen maken bezwaar tegen de aanwijzing van zoekgebied 59 als potentiële locatie voor windturbines (door gemeente en provincie Utrecht). Het bezwaar richt zich op ecologische risico's en procedurele onvolkomenheden in de onderbouwing van het PlanMER Windenergie (provincie Utrecht). Indieners verzoeken de aanwijzing van zoekgebied 59 te laten vallen. Onderstaand wordt nader ingegaan op de bezwaren.

Utrechts en Zuid-Hollands landschap constateren dat zoekgebied 59 (en ook zoekgebied 57) grenzen aan NNN-gebied en/of deels liggen in weidevogelkerngebied. Indiener vraagt de zoekgebieden te verkleinen en daarmee de impact op het NNN en weidevogelkerngebied te voorkomen

Ecologische bezwaren en strijdig met NNN-beleid

Het zoekgebied ligt binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en werd aanvankelijk niet als voorkeurslocatie aangemerkt door de provincie Utrecht door de negatieve ecologische impact en conflicten

met NNN-beleid. De locatie heeft daarnaast ook effect op het in 2024 ingerichte natuurcompensatiegebied "Boven-Altena".

Indieners dragen aan dat in het planMER Windenergie alleen gebruik is gemaakt van de landelijke vogelkaarten. Dit weerspiegelt niet de actuele populaties en vliegbewegingen van kwetsbare en beschermde soorten in dit gebied. Aangegeven wordt dat de regionale vogelkaarten van de provincie gebruikt moeten worden. Indieners geven aan dat uit de regionale vogelkaarten blijkt dat zoekgebied 59 een zeer grote mate van gevoeligheid kent voor windturbines. En dat dit ten onrechte niet (juist) is meegenomen in de multi-criteria-analyse, specifiek op de scores voor "Score niet-broedvogels", "Score soortbescherming broedvogels" en "Score soortbescherming niet-broedvogels".

Daarnaast maken de indieners bezwaar tegen de volgende onderdelen/onvolkomenheden:

- Omgeving: De landschappelijk aantasting door de windturbines is niet weergegeven.
- Technisch: Inpassing in het stroomnet is niet vast te stellen. Afmeting en andere kengetallen van turbines ontbreken. De lijnopstelling van turbines is in de praktijk een natuurkundige resonantie-configuratie die volledig buiten de onderzoeken is gehouden.
- Financieel: Een referentie- rendementsberekening ontbreekt. Ook een berekening die gebaseerd is op de lokale energievraag en netcapaciteiten ontbreekt.
- Bestuurlijk/ Juridisch:
 - De planMER Windenergie maakt gebruik van zgn. normopvulling met betrekking tot geluidshinder wat voor zoekgebied 59 extra belastend is.
 - Het zgn. burgerforum is niet a-selectief tot stand gekomen en heeft (veel) te weinig deelnemers om representatief te zijn m.b.t. de besluitvorming rond de zoekgebied 59.
 - De bestuurlijke bouwstenen voor na 2030 kunnen geen rechten ontleenen aan de procedure van RES 1.0. De nieuwe Elektriciteitsnet legt het bevoegd gezag voor zoekgebied 59 bij de gemeente.

Beantwoording

Gebied 59 is door de provincie aangewezen als 'meest kansrijk gebied' omdat het een gemeentelijk voorkeursgebied is. Het volgt niet uit de onderzoeken van het planMER Windenergie (provincie), maar uit het gemeentelijke traject hiervoor.

In de planMER Windenergie (provincie) heeft locatie 59 een aantal negatieve scores op ecologische en landschappelijke beoordelingscriteria waaronder NNN. Dit hoeft de ontwikkeling van wind op deze locatie niet in de weg te staan. Het betekent wel dat er nader onderzoek nodig is en dat bij de planuitwerking aandacht moet zijn voor het zoveel mogelijk beperken van negatieve effecten. Daarbij zou bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar de opstellingen en de afmeting van turbines en een gerichte stilstandvoorziening.

Dit nader onderzoek vindt plaats in een projectMER dat door de gemeente en omwonenden (lokale besturen) voor deze locatie wordt opgestart. In een projectMER wordt een locatie gedetailleerder onderzocht dan bij de planMER waar op een meer regionale schaal / hoger abstractieniveau naar locaties worden gekeken.

Het klopt dat voor het planMER de SOVON RES-kaarten zijn gebruikt en niet de provinciale SOVON kaarten. De hoofdlijnen van deze twee kaarten komen overeen en bij beide kaarten is SOVON data gebruikt. Er zijn kleine verschillen tussen de twee kaarten, waarbij op hoofdlijnen te stellen is dat de provinciale kaarten resulteren in meer blokken met hogere dichtheden vogels. Dat betekent niet dat de provinciale kaarten beter zijn of dat de RES-kaarten onvoldoende inzicht geven om gebieden onderling te vergelijken in een planMER. In het projectMER worden de provinciale kaarten met meer nuance betrokken.

In het planMER Windenergie) is uitgegaan van een opstellingsvariant. In het projectMER worden alternatieven met verschillende opstellingsvarianten en afmetingen onderzocht. Daarbij wordt ook gekeken naar optimalisatie ten opzichte van NNN-gebied en weidevogelkerngebieden. De varianten worden o.a. beoordeeld op effecten voor landschap en ecologie. Per alternatief wordt ook de geluidsbelasting in beeld gebracht. Ook een rendementsberekening is onderdeel van een projectMER.

Mede op basis van het projectMER en een integrale afweging neemt de gemeente Vijfheerenlanden een besluit of op deze locatie windturbines mogen worden gerealiseerd.

Het burgerforum dat advies heeft gegeven aan de provincie over criteria bij de keuze van windenergiegebieden is door een onafhankelijk bureau geselecteerd en begeleid. Hiervoor zijn 30.000 inwoners uit provincie Utrecht willekeurig en in verhouding van aantal inwoners per gemeente per brief uitgenodigd voor een online raadpleging waarin ze zich konden aanmelden voor het burgerforum. Naast de uitnodiging per brief is via (sociale) media een open link gedeeld waarmee inwoners uit provincie Utrecht mee konden doen. Het onafhankelijke bureau heeft op basis van een gewogen loting de selectie gemaakt van de deelnemers aan het burgerforum.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER (regio) aan te passen.

2.9 Vijfheerenlanden – locatie 48

(zienswijze 22, WindturbineVrij Lexmond)

Indiener bepleit dat de gemeenteraad locatie 48 niet heeft aangewezen als zoekgebied. Het planMER suggereert dat dat wel het geval is. Daarnaast geeft de indiener aan dat bij de beoordeling in het planMER van deze locatie onvoldoende rekening is gehouden met de toekomstige woonwijk Lexmond Oost. Daarnaast moet meer aandacht zijn voor de 1%-mortaliteitsnorm voor de purperreigerkolonie en voor de impact op het kleinschalige cultuurlandschap. Verder ontbreekt in de beoordeling de boringsvrije zone t.b.v. drinkwaterwinning waardoor funderingswerken dieper dan 3m niet zijn toegestaan

Beantwoording

Het is juist dat locatie 48 niet is aangewezen als zoekgebied. Deze locatie is wel als zoekgebied onderzocht in het planMER, maar is niet opgenomen in de RES Herijking.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.10 Woerden – zonzoekgebied 69 (OER A12)

(zienswijze 31)

Indiener geeft aan dat het zoekgebied voor zon versnipperde landbouwgronden zijn met veel verschillende eigenaren waarop het moeilijk is een rendabel zonnepark van minimaal 12 ha te realiseren. Indiener doet de suggestie dat er meer ruimte voor een zonneveld is in combinatie met windzoekgebied 24. Dan kunnen ook de noodzakelijke accu's gecombineerd en efficiënter worden benut. Indiener verzoekt zon en wind te combineren en verwacht dat er ook meer draagvlak is voor zon nabij het windpark omdat het niet in nabijheid van woningen is. Dit in tegenstelling tot zonlocatie 69.

Beantwoording

Zoekgebied 12 valt onder het OER-traject A12. In dit traject wordt gekeken naar de mogelijkheid van opwek van energie op rijksgronden. In dit geval in de berm van de A12. Het gaat hier dus om gronden in eigendom van Rijkswaterstaat en niet om agrarische gronden.

In de OER-trajecten gaat het in de meeste gevallen om kleine percelen. Door het combineren van kleine percelen in een project en ook te zoeken naar mogelijkheden om de deelprojecten slim aan te sluiten op het net wordt de haalbaarheid geoptimaliseerd.

Energetisch gezien geeft het veel voordelen om opwek met wind en zon te combineren. Het is aan de initiatiefnemer van het windzoekgebied en aan de gemeente of er (beleids)ruimte is om wind en zon op deze plek te combineren.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

2.11 Zeist - zoekgebied Zeist

(zienwijze 18, 35 Utrechts en Zuid-Hollands landschap)

De indiener maken zich zorgen of bij zonnevelden ter hoogte van A12 of A28. De zoekgebieden liggen gedeeltelijk in NNN-gebied en liggen in een gebied dat onderdeel van de ecologische verbindingzone van het Kromme Rijngebied naar het Vechtplassengebied. Gevraagd wordt om bij de uitwerking expliciet rekening te houden met de ecologie en om zoekgebieden binnen NNN-gebied te verkleinen zodat geen negatief effect op NNN optreedt.

Beantwoording

In de planMER zijn de zoekgebieden op een hoger abstractieniveau beoordeeld. Ook al omdat er nog geen concretere inrichtingsontwerpen beschikbaar zijn. In de nadere uitwerking door initiatiefnemers worden verdiepende onderzoeken (waaronder ecologie) uitgevoerd en op basis daarvan wordt een inrichtingsontwerp uitgewerkt. Daarnaast wordt er zoveel mogelijk rekening gehouden met de ecologische structuren. Zonnevelden binnen de NNN kunnen alleen binnen strikte NNN regelgeving waarbinnen bijvoorbeeld geen verslechtering van natuurwaarden mag optreden. Bij de vergunningverlening (omgevingsvergunning en zo nodig de natuurvergunning) wordt hierop getoetst.

Conclusie:

De zienswijzen geven geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

3 Zienswijzen vanuit gemeenten

3.1 Gemeente Lopik

De gemeente Lopik heeft kennis genomen van het document 'RES Herijking Regio Utrecht' en de bijbehorende bijlagen. De gemeente wil haar tevredenheid uitspreken over het feit dat er in de RES Herijking voor de opwekking van duurzame elektriciteit binnen de gemeente Lopik is gekozen voor een focus op het zoekgebied De Copen en dat op grond daarvan andere genoemde zoekgebieden binnen onze gemeente niet zijn overgenomen in het document van de RES Herijking.

Graag onderstreept de gemeente Lopik de ingezette samenwerking met betrokken partijen, zoals ook ondertekend op 9 december 2024, om te komen tot een gezonde invulling van de ambities voor de opwekking van duurzame elektriciteit. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de opwekking van duurzame elektriciteit, maar ook naar het realiseren van een "energyhub" waarmee de knelpunten van netcongestie (deels) kunnen worden opgelost.

Beantwoording

De zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding voor aanpassing van de RES Herijking of het planMER.

3.2 Gemeente Oudewater

Via deze zienswijze willen de gemeente Oudewater nogmaals haar ongenoegen delen over het vroegtijdig ingrijpen van de provincie door het inzetten van een projectprocedure voor windenergie in Oudewater-Montfoort. Dit besluit gaat in tegen de RES-werkafspraken, het lokale proces en het beleid van de gemeente. Het besluit van de provincie heeft ook directe gevolgen voor de RES Herijking. Naast het inzetten van de projectprocedure heeft de provincie namelijk laten weten dat in het windonderzoeksgebied van de gemeente (gebied 7) niet voldaan kan worden aan de voorwaarden die gesteld worden in de Omgevingsverordening. Daarom zal de potentiële bijdrage van de gemeente Oudewater na 2030 verlaagd moeten worden naar 19 GWh. Gemeente verzoekt de tabel met gemeentelijke bijdragen hierop aan te passen.

Beantwoording

Met het wegvallen van windgebied 7 valt ook dat deel van de onderbouwing van de bijdrage van Oudewater weg. Dit wordt aangepast in de tabel met gemeentelijke bijdragen.

Conclusie:

Op basis van de zienswijze wordt in de RES Herijking de tabel met gemeentelijke bijdragen aangepast.

3.3 Gemeente Stichtse Vecht

In de RES U16 zijn in 2021 afspraken gemaakt over de energietransitie. Afspraken over onder andere de warmtetransitie en de opwekking van duurzame energie. Voor duurzame energieopwekking heeft de gemeente Stichtse Vecht aangegeven in 2030 0,1 TWh duurzame energie op te wekken met zonne-energie. Stichtse Vecht onderschrijft deze ambitie en stuurt op realisatie van het gedane bod om in 2030 deze duurzame energie op te wekken met zonne-energie.

Onlangs zijn de criteria voor zonnevelden besproken in de gemeenteraad. Op basis daarvan kunnen initiatiefnemers voor grootschalige zonnevelden een initiatief indienen. Daarnaast had Stichtse Vecht in 2024 de grootste groei van grootschalig zon op dak in de U16. Op 30 januari 2025 is ook de samenwerkings-overeenkomst OER A2-Noord ondertekend om langs de snelweg zonne-energie mogelijk te maken.

Duurzame opwekking is niet het enige wat de energietransitie vraagt. In de (boven) regionale energie-infrastructuur van Flevopolder, Gelderland en Utrecht speelt Stichtse Vecht een cruciale rol met de uitbreiding van 3 grote hoogspanningsstations ter versterking van het landelijke en regionale hoogspanningsnet. Dit legt en zeer groot beslag op het grondgebied van Stichtse Vecht. Daarnaast is Stichtse Vecht zeer actief het (helpen) verduurzamen van woningen en met 100 woningen en tegengaan van energiearmoede. Stichtse Vecht is zich bewust van de noodzaak van de energietransitie en de rol zij daarin moet spelen.

De RES Herijking, met een feitelijke beschrijving van de stand van zaken, is niet op zichzelf niet de aanleiding voor een zienswijze. Het handelen van de provincie is dit wel. Het besluit van de provincie om via een provinciaal inpassingsbesluit windturbines te plaatsen is in strijd met de door de provincie voorgestelde uitgangspunten (zoals het zijn gelijkwaardige partners in de samenwerking van 16 gemeenten, 4 waterschappen en de provincie) en houdt onvoldoende rekening met een integrale blik van allerlei verschillende (regionale en landelijke) opgaven.

Deze handelswijze van de Provincie in samenhang met andere opgaven raakt de gemeente Stichtse Vecht direct disproportioneel, aangezien één van de locaties in de gemeente ligt terwijl er ook nog gewerkt wordt aan de realisatie van het door Stichtse Vecht uitgebrachte bod in 2030.

Aangezien de provincie in haar onderbouwing van haar besluit rond inpassing van windturbines ten onrechte direct en indirect verwijst naar RES afspraken, is er aanleiding om een zienswijze in te dienen. In het kader van de RES 1.0 heeft de provincie geen zelfstandig aanbod gedaan om een bepaalde hoeveel TWh te realiseren via wind en tevens is binnen de RES afspraken de provincie nergens gemachtigd een eventueel tekort op de totale ambitie aan te vullen met windenergie binnen een specifieke gemeente in aanvulling op het gedane (en nog uit te voeren) bod, laat staan als een sanctie.

Deze zienswijze roept de RES U16-partners op om uit te spreken dat de provincie buiten de RES afspraken handelt en zelfstandig de spelregels heeft veranderd. Dat is een handelswijze die gevolgen kan hebben voor toekomstige afspraken over de opwekking van duurzame energie. Het besluit van de provincie is onacceptabel en onbegrijpelijk en kan niet gefundeerd zijn op de afspraken in het kader van de RES en moet wat Stichtse Vecht betreft worden teruggedraaid.

Beantwoording

De zienswijze is aan de orde geweest in de Stuurgroep van 24 april en is een onderlegger voor verder gesprek in de Stuurgroep gericht op de toekomst over de wijze van samenwerken.

Conclusie:

De zienswijze geeft geen aanleiding om de RES Herijking of het planMER aan te passen.

3.4 Gemeente Utrechtse Heuvelrug

De energievoorziening in Nederland is op dit moment, maar ook in de toekomst, van vitaal belang. Maar het maakt tegelijkertijd ook kwetsbaar. Gemeente Utrechtse Heuvelrug vindt het wenselijk dat onze energievoorziening controleerbaar blijft en vatbaar voor eventueel noodzakelijke ingrepen bij calamiteiten. Maar tegelijkertijd zien zij ook dat investeerders uit niet-democratische en soms zelfs vijandig gezinde landen belangstelling tonen voor het eigendom en beheer van energieopwekking in ons land.

Gemeente Utrechtse Heuvelrug vraagt om als RES U16 een discussie hierover te entameren bij de VNG en via de VNG in gesprek te treden met de landelijke overheid met de vraag hoe voorkomen kan worden dat onze energieopwekking 'in verkeerde handen' valt.

Energieopslag speelt een steeds belangrijkere rol binnen het energiesysteem. Het kan ertoe bijdragen dat netcongestie wordt verzacht en daarmee de woningbouwambities van de gemeenten wat minder worden bedreigd. In de RES Herijking staat dat de gemeente Utrecht op enkele locaties is gestart met de verkenning voor een maatschappelijke businesscase voor publieke deelname voor opwekprojecten op kansrijke locaties waar "de markt" geen interesse in heeft. Stroomopslag is wel genoemd in de RES Herijking maar hiervoor wordt geen publieke deelname onderzocht. Gemeente Utrechtse Heuvelrug vindt dat publieke deelname in

energieopslag vooral bij nieuwbouw van sociale en betaalbare woningbouw en maatschappelijke voorzieningen (als scholen, sport, etc.) serieus te overwegen is.

Zij zou dan ook graag zien dat in RES verband de maatschappelijke businesscase van publieke deelname in energie-opslagprojecten wordt onderzocht, waarvoor “de markt” geen interesse heeft (financieel en organisatorisch). Dit geldt ook voor eventuele andere innovatieve oplossingen die voorkomen dat netcongestie een bottleneck voor nieuwbouw van betaalbare woningbouw en maatschappelijke vastgoed wordt. Als gemeente Utrechtse Heuvelrug willen we dan graag participeren in deze verkenningen.

Beantwoording

Regie en zeggenschap over onze eigen energievoorziening is een groot goed. Dit onderwerp zal worden geagendeerd in de Stuurgroep RES U16. Daarbij zal de boodschap en de beïnvloedingstrategie richting landelijke overheid worden besproken.

Realiseren van energie-opslag in een toekomstbestendig energiesysteem staat nog in de kinderschoen en de markttrol van partijen daarin is nog in ontwikkeling. Net als bij opwekprojecten spelen de financiële haalbaarheid en risico's een rol. De in de RES Herijking aangegeven verkenning in de RES-samenwerking over maatschappelijke businesscase en publieke deelname bij opwekprojecten wordt verbreed met energie-opslagprojecten.

Conclusie:

In RES Herijking wordt energie-opslagprojecten toegevoegd aan de verkenning naar maatschappelijke businesscase en publieke deelname bij opwekprojecten.